

EN STAD ATT LEVA I
VALPLATTFORM
2022-2026

Centerpartiet

STOCKHOLM

INNEHÅLL

En öppen stad	7
Världens grönaste huvudstad	8
En stad att röra sig i	9
En grön stad	11
En stad nära landsbygden	12
En stad med cirkulär ekonomi	13
En klimatneutral stad	14
En levande stad	16
En stad med levande lokalsamhällen	17
En stad med ett rikt kulturliv	18
En stad som är aktiv	19
En stad att besöka och roa sig i	20
En vinterstad	21
En stad vid vattnet	22
En stad med möjligheter för alla	24
En stad med ett företagsklimat i världsklass	25
En stad som hjälper människor vidare i yrkeslivet	26
En stad som är ett föredöme som arbetsgivare	27
En stad som integrerar	28
En stad där alla kvinnor är självständiga	29
En stad med ett starkt civilsamhälle	30
En trygg stad	32
En stad som stoppar kriminaliteten	33
En stad med nolltolerans mot hedersrelaterade brott	34
En stad där kvinnor är trygga	35
En stad som byggs trygg	36
En bättre krisberedskap och ett starkare civilt försvar	37

En stad att bo i	39
En stad med fler billiga bostäder	40
En stad med ökat bostadsutbud och större rörlighet	41
En stad med blandade bostadsområden	42
En stad med en skola i världsklass	44
En stad där alla kan välja skola	45
En stad där alla ska klara skolan	46
En stad som stärker lärarens roll	47
En stad där skolan stärks av digitalisering	48
En stad som prioriterar elevers hälsa	49
En stad med en kvalitativ förskola	50
En stad med nära stöd och service	52
En stad där alla har en trygg uppväxt	52
En stad där alla har ett hem	53
En stad som ger plats för personer med funktionsnedsättning	54
En stad att bli äldre i	56
En stad där äldre har inflytande	56
En stad med livskvalitet för äldre	57
En stad med teknik för äldre	58
En stad med trygg äldreomsorg	59
En välskött stad med ansvarsfull ekonomi	61

Förord

Den här valplattformen är Centerpartiets vision om vilket Stockholm vi vill ha och hur vi vill göra det möjligt. Vi vill fortsätta arbetet för ett Stockholm som en ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar stad där människor trivs och vill bo, känner trygghet, tillit och framtidstro. Vi bygger en stad att leva i, som är öppen, levande och modern där alla invånares frihet och möjligheter ska värnas oberoende av deras bakgrund.

Stockholm är en av världens mest dynamiska regioner med en innovationskraft och företagsamhet som omvärlden ser på med avund. Genom handel, kommunikationer, digitalisering och möjligheter att flytta till Stockholm för att jobba, studera och söka sin lycka förblir Stockholm öppet mot omvärlden. En attraktiv och internationell magnet helt enkelt. Som Sveriges största universitetsstad med ledande forskning och världens mest firade vetenskapspris har sin hemvist, är vi en stad i världen och världen är ständig närvarande i alla delar av vår stad.

Här badar vi mitt i stadens centrum, njuter av skärgården som finns en båtutur bort och här tar vi pendelbåten eller cykeln till jobbet och skolan. Här är du en världsmedborgare och samtidigt en del av lokalsamhället i din stadsdel, förening eller annan gemenskap. Du bor i en levande stad med ett ständigt växande utbud av nattliv, mat, kultur, idrott och upplevelser. Vi leder utvecklingen i Stockholm mot en grön, klimatsmart stad som ska vara världsledande i det globala arbetet med att förverkliga Parisavtalets målsättningar i klimatarbetet.

Stockholm har också stora utmaningar och växtvärk. Det är svårt att hitta bostad, det finns brist på både förskollärare och förskoleplatser och vi kämpar med att hinna bygga skolor i den takt vi behöver. Utanförskapet på vissa platser är stort kriminaliteten växer och människor känner sig rädda för att de själva eller någon de känner ska råka ut för våld. Vi har fortfarande skillnader mellan kvinnors och mäns upplevda och verkliga trygghet och möjlighet att fritt forma sina liv. Centerpartiet ser denna verklighet, känner människors oro och ilska, gör något åt problemen och vill att rättssamhället står på stockholmarnas sida oavsett om det är små eller stora övergrepp som stockholmarna utsätts för, och oavsett i vilken stadsdel du bor.

Centerpartiet väjer aldrig undan för utmaningar. Vi ser dem för vilka de är på riktigt och hittar framtidens lösningar utifrån det, oavsett om det handlar om att skapa en tryggare stad, få fler i arbete, att rädda klimatet eller säkra framtidens välfärd. När andra krafter bara ger de enkla förklaringarna och ställer grupper mot varandra då hittar vi, och slåss för de långsiktiga och hållbara lösningarna. Vi gör det i samarbete med andra och låter alla röster komma till tals.

Vi lever i en tid då polariseringen mellan människor med olika postnummer, utbildningsbakgrund, sparkapital eller ideologisk övertygelse tilltar. Konfliktnivån ökar och tilliten till samhällets institutioner och våra medmänniskor riskerar att bli sämre. Vi i Centerpartiet vet att vi bygger tillit genom möten och samarbete

där samhällets institutioner måste säkra att möjligheter, skyldigheter och rättigheter är för alla. Därför är det särskilt viktigt att alla stockholmare är en del av samhällsbygget, kan vara en aktiv del av sitt lokalsamhälle och både vill och kan bygga sig en bättre framtid.

När andra bara pekar på det som är mörkt och ropar på mer centralism där staten ska ta hand om allt och alla, mer krångliga regler och byråkrati, hårdare tag och lösningar från förr kommer vi aldrig att tappa tron på att de som bor här både kan och vill bidra för att få sina idéer att bli verklighet. Vi kommer aldrig att ge upp målet att göra livet enklare för alla oavsett om du är ung eller gammal, företagare, elev, anställd, nyinflyttad eller född stockholmare. Och du som behöver samhällets hjälp för att få livet att fungera eller lämna en destruktiv plats i livet – dig lämnar vi aldrig i sticket.

Det är Centerpartiet och vår politik som ger de bästa förutsättningarna att göra visionen om det öppna, företagsamma, gröna, trygga och innovativa Stockholm till verklighet. Vi är det självklara partiet för den som vill ge kraft till varje stockholmare.

CENTERPARTIETS REFORMAGENDA 2022–2026

EN ÖPPEN STAD

Alla människors lika rätt och värde är grunden för Centerpartiets politik. Vi tror på alla människors förmåga att själva forma sin egen framtid. Stockholm ska vara en stad där alla, infödda som inflyttade, både kan och förväntas bygga sin tillvaro och få egenmakt att forma sina liv oberoende av postnummer, bakgrund eller kön. Politikens uppgift är att riva hinder och ge kraft åt varje människa.

Stockholm ska vara en öppen stad med plats för nya stockholmare. Att människor från olika delar av världen ska få bosätta sig i Stockholm är en självklarhet för Centerpartiet, oavsett om det handlar om att fly undan konflikter och förtryck eller att söka lycka, familj och arbete. Fler personer i egen försörjning innebär alltid fler som bidrar till Stockholms tillväxt och vår gemensamma välfärd och utveckling. Stockholm ska också vara en tolerant stad där människor alla människor får vara vem de vill, älska vem de vill och fritt få välja hur de vill leva sina liv.

Dessa värden har vi i länge tagit för självklara, både i Stockholm, Sverige och i andra länder. Men nu ser vi den värdegrunden hotad av nationalistiska och populistiska krafter. De fulla konsekvenserna av de krafterna kan vi ännu inte överblicka men det som vi har sett hittills runt om i världen inger stora farhågor. Censur av medier, inskränkta rättigheter för kvinnor, stängda gränser och politiserade domstolar. Vi ser också hur misstänksamheten mot politiker och etablissemang sprids med digital krigsföring på sociala medier.

I flera länder och städer har högerpopulisterna lyckats etablera sig som maktpartier och stegvis genomförs en politik som inskränker grundläggande fri- och rättigheter. Centerpartiet kommer aldrig att medverka till den utvecklingen i Stockholm. Vi vänder oss helt emot högerpopulism, främlingsfientlighet och extremism. Därför kommer Centerpartiet aldrig medverka till att ge Sverigedemokraterna eller andra högerpopulistiska partier politisk makt i Stockholm.

Stockholm behöver hopp, framtidstro och optimism. Det behövs ett politiskt ledarskap som lyssnar och bygger på tillit mellan människor. Ett ledarskap som tar problemen med otrygghet och en kluven stad på ännu större allvar. Ett ledarskap som i varje läge försvarar och utvecklar den öppna staden och vår öppenhet mot omvärlden.

CENTERPARTIET VILL:

- Att Stockholm är en öppen stad som välkomnar såväl nya stockholmare som de som redan bor här oavsett bakgrund
- Vara en garant för alla människors lika rätt och värde och den liberala demokratin
- Göra allt för att förhindra att högerpopulistiska partier får politiskt inflytande i Stockholm

VÄRLDENS GRÖNASTE HUVUDSTAD

Klimatet är en ödesfråga som kräver kraftfulla åtgärder och hållbara reformer. Runt om i världen ser vi redan den globala uppvärmningens konsekvenser. Extrema temperaturer, torka och skogsbränder. Stormar, orkaner och översvämningar. Människor som tvingas fly från sina hem. Nya hot mot den biologiska mångfalden. Om vi inte agerar här och nu kommer konsekvenserna att bli långt mer allvarliga i framtiden. Men vi får inte låta larmrapporterna förlama oss, utan nu krävs politisk handlingskraft och ledarskap.

Det är helt nödvändigt att minska de klimatpåverkande utsläppen. Det kräver att politiken tar modiga beslut, prioriterar det som verkligen ger resultat och sätter miljöfrågan högst på agendan. Med teknologiska framsteg och ekonomisk tillväxt finns stora möjligheter att snabbare ställa om till ett hållbart samhälle, i Stockholm, i Sverige och i resten av världen. Stockholm har fantastiska förutsättningar att leverera de gröna innovationer som världen efterfrågar för att nå Parisavtalets mål. Vi vill visa att ekonomisk tillväxt och fler jobb kan gå hand i hand med minskade utsläpp.

Globala samhällsproblem kräver handlingskraft. Vi vet att vi kan åstadkomma förändring på riktigt och då behöver alla bära och vara en del av den förändringen. Vi tänker lämna över en stad som vänt utvecklingen till våra barn och barnbarn.

Erfarenheter visar att lokala insatser är avgörande för att nå resultat. Här behöver Stockholm visa vägen genom höjda ambitioner på klimatområdet. Centerpartiet vill att Stockholm ska bli världens grönaste huvudstad.

VAD VI HAR GJORT:

Under mandatperioden har vi tagit fram ett nytt ambitiöst miljöprogram och en ny klimathandlingsplan där vi stakar ut vägen framåt för Stockholms klimat- och miljöarbete. Där slår vi fast att Stockholm ska vara fossilfritt och klimatpositivt senast 2040 och att Stockholms stads organisation ska vara fossilfri 2030. Stockholm har tagit fram, och styr nu, med en lokal klimatbudget som visar hur stora utsläpp Stockholm och framförallt vår planet tål.

Centerpartiet har gjort det vi lovade i valet 2018 och räddat grönområden så som Fredhällsparken och utvidgat naturreservatet i Årstaskogen. Vi har också genomfört det parklyft vi utlovade med utökad renhållning och skötsel av stadens parker. Mindre skräp i våra grönområden betyder också mindre skräp som sprids i naturen och i våra vatten. Vi har också gjort en stor satsning på att minska antalet råttor och andra skadedjur i Stockholm.

Vi har drivit på i Stockholms stads arbete för en ökad biologisk mångfald. Vi har planterat växter som bin och andra pollinatörer gillar för att skapa gröna spridningsstråk. Med hjälp av betesdjur istället för slyröjning skapas biologisk mångfald samtidigt som djuren blir en kulturupplevelse i sig.

Genom klimatområdet görs investeringar möjliga som gör att vi kan öka takten för klimatarbetet i Stockholms stads egna verksamheter. Stockholms stad går nu före och installerar solceller på de fastigheter som kommunen äger.

Vi ser till att Stockholm går före och vågar satsa på nya tekniker för att möta klimatkrisen. Genom Stockholm Exergi arbetar Stockholm med ny teknik för att fånga in och lagra koldioxid, för att nå minusutsläpp. Tekniken skulle, när den skalas upp, kunna samla in 800 000 ton koldioxid årligen, vilket motsvarar utsläppen från all biltrafik i Stockholm.

Stockholm går i bräschen för omställningen till eltransporter genom Elektrifieringspakten där Stockholms stad och näringslivet krockar arm för att minska utsläppen från transportsektorn. För stockholmarna innebär det både minskade utsläpp och friskare luft, men också bättre framkomlighet och minskat buller. Vi vill gärna se mer av samarbeten mellan Stockholms stad och näringslivet för att hitta lösningar för en bättre miljö.

Centerpartiet har också varit med och arbetat med att öka framkomligheten i Stockholm. Vi har sett till att ge cyklister och gångtrafikanter mer plats i staden med bättre och tydligare markerade vägar, förbättrad belysning och bättre vinterunderhåll. Kollektivtrafik har prioriterats upp med bland annat fler bussfiler och ökad pendelbåtstrafik.

En stad att röra sig i

Transporterna är en av klimatpolitikens stora utmaningar. Mobilitet och transporter är grundläggande för att en storstad ska kunna fungera. Både inom Stockholms stad, och i kontakt med andra delar av landet och övriga världen. Invanda mönster behöver brytas och ny klimatsmart teknik måste ges en självklar plats i vardagen. Innovativa och hållbara lösningar behövs för att möjliggöra sätt att elektrifiera transporterna och öka andelen resor med cykel och kollektivtrafik.

Stockholm är en fantastisk stad men får också sin styrka genom sambanden med övriga länet, Sverige, Europa och världen. Många reser till och från Stockholm varje dag och många passerar även Stockholm på sin väg ut till resten av landet och omvärlden. Därför behöver staden aktivt arbeta för goda hållbara kommunikationer både regionalt, nationellt och internationellt och stärka sina insatser för att fortsatt kunna hantera den mängd resenärer och de transporter som anländer eller passerar Stockholm.

Centerpartiet vill omvandla fler bilvägar till stadsgator. Levande gator där människor enkelt och tryggt kan ta sig fram som gående och cyklist. Stockholms gator måste anpassas så att det blir lättare att gå, cykla och åka kollektivt. I en stad som ger större plats för fotgängare och cyklister behöver också gaturummet utformas så att de kan ta sig fram säkert. Arbetet med sommargångator bör fortsätta och utvecklas till att omfatta fler gator. Vi vill utöka satsningen till vintergångator som kan få extra belysning och dekoration och möjliggör till exempel fler julmarknader. Det ger också butiker och restauranger mer utrymme i gatumiljön, vilket kan bidra till att nya jobb och en mer företagervänlig stad.

Samtidigt som Stockholm underlättar för gående och cyklister krävs en omställning av den övriga fordonstrafiken. Laddplatserna för elbilar behöver snabbt bli fler. Effekten i ett stort antal laddstolpar behöver öka kraftigt för att korta laddningstiderna och öka nyttjandegraden. Ägarskapet och ansvarsfördelningen

för laddinfrastrukturen behöver ses över och effektiviseras. Vi vill också göra det möjligt att ladda elfordon via gatubelysningen. En offensiv elektrifieringsstrategi behöver komma på plats. Kollektivtrafiken behöver fungera bättre och drivas av el eller förnybara bränslen. Stadens vattenvägar bör nyttjas bättre med fler pendelbåtslinjer. Framkomligheten för nödvändiga, hållbara, transporter och bilresor behöver också säkras.

Succesivt vill Centerpartiet införa fler utsläppsfria zoner i Stockholm, och målet är en utsläppsfri innerstad 2030. Ett verktyg för att nå detta är att justera trängselskatten för att stärka incitamenten för utsläppsfria resor.

Ska omställningen vara möjlig måste också fler välja att resa kollektivt. Därför bör det bli lättare att välja bort ett eget bilägande till förmån för kollektiva resor, bilpooler och andra typer av mobilitetslösningar. Det underlättas till exempel genom att en boendeparkering kan bytas mot rabatt på SL-kort och genom att Stockholms stad reserverar parkeringsplatser för utsläppsfria bilpools-bilar.

Mikromobilitet, såsom elcyklar, elsparkcyklar och liknande lösningar, har en viktig roll att spela i framtidens Stockholm. När restiden mellan människor minskar blir Stockholm en tryggare och trevligare stad. Det här området präglas av entreprenörskap och nya lösningar. Det kräver dock ett tydligare regelverk för tillåtna uppställningsplatser och åtgärder som leder till att hyrda fordon parkeras korrekt och inte hindrar framkomligheten. De problem som finns med felparkerade elsparkcyklar måste tas på allvar och åtgärdas genom att de bolag som inte sköter sig inte längre får verka i staden. Centerpartiet vill att planeringen ska fokusera på hela resan och till exempel underlätta kombinationsresor, satsningar på goda bytesmöjligheter och bra parkeringsplatser för cyklar.

Barns möjlighet att röra sig i staden är viktig för deras utveckling. Därför vill vi i Centerpartiet ha ett särskilt fokus på säker trafikmiljö runt skolor och barns möjlighet att själva gå och cykla till skolan och andra fritidsaktiviteter. Barns cyklande behöver öka av både frihets- och hälsoskäl. Centerpartiet vill även etablera cykellekplatser där barn och ungdomar genom lek blir duktiga och säkra cyklister. Sådana är vanliga i Danmark där skolorna även använder dem för övningar av trafikregler.

CENTERPARTIET VILL:

- Öka antalet bilfria gator och torg och prioritera fotgängare och cyklister genom fler cykelbanor och trafiksäkerhetsåtgärder
- Inför fossilfria zoner och en fossilfri innerstad senast 2030
- Gör det möjligt att byta boendeparkering mot rabatt på ett SL-kort
- Skapa mer möjligheter för fungerande mikromobilitet, så som elsparkcyklar, med tydliga regler för parkeringar och krav på företagen
- Intensifiera utbyggnaden av laddinfrastrukturen och möjliggör för laddning av elfordon via gatulyktstolpar

- Förbättra underhållet av gång- och cykelbanor, inklusive bättre vinterunderhåll och tidigare uppsopat grus
- Fokusera på att öka barns möjligheter att cykla till skolan och fritidsaktiviteter och etablera cykellekplatser

En grön stad

Centerpartiet vill förena storstadens puls med gröna, rofyllda miljöer. Därför vill vi slå vakt om grönområden och den stadsnära naturen. Stockholm ska vara en stad som är ett levande ekosystem. En grönare stad med många träd bidrar till att förbättra luftkvaliteten, reglerar temperaturen, dämpar buller och oljud, förbättrar avrinningen vid kraftig nederbörd och stärker förutsättningar för bin och andra livsviktiga pollinatörer.

Stockholmarna älskar sina grönområden både för rekreation och för motion. Vi vet att städer med en hög andel stadsnära grönska har generellt sett bättre folkhälsa och en positiv effekt på psykisk ohälsa och stress. Ingen stockholmare ska ha långt till grönområden. Alla ska kunna se minst tre träd från sitt hem. Centerpartiet vill att Stockholm ska följa den nya 3-30-300-regeln som innebär att alla stockholmare ska kunna se minst tre träd från sitt hem, sin skola och sin arbetsplats, stadskvarter ska ha minst 30% trädkrontäckningsgrad, och stockholmarna ska ha som längst 300 meter till ett grönområde.

Stockholms parker är en viktig resurs som behöver vårdas väl. Nedskräpning är tyvärr ett återkommande problem i parker med ett stort antal besökare. Nedskräpning bidrar till otrygghet och minskad trivsel, men framförallt leder det till fler mikroplaster i naturen, vattnet och slutligen i oss människor. Centerpartiet vill göra det lättare för den som besöker parker och naturområden att hålla rent genom fler smarta och solcellsdrivna papperskorgar. Vi vill också att resurserna till såväl renhållning som underhåll ökar ytterligare. Centerpartiet vill möjliggöra för en kommunal nedskräpningsavgift. I dagsläget har polisen ansvar att böta de som skräpar ner vilket innebär att knappt några bötfälls då det inte är eller bör vara en prioriterad fråga för polisen. Genom en kommunal nedskräpningsavgift skulle istället personal från staden kunna bötfälla de som skräpar ner. Parker och andra grönområden kan också stärka stadens biologiska mångfald genom att få växa naturligt under sommarmånaderna och att sly och täta buskage rensas mer selektivt. Vi vill se fler stadsängar med pollinatörsvänliga växter på fler platser i staden och fler betande djur.

Tyvärr finns det fortfarande grå och slitna ytor i Stockholm som inte används men som har stor potential. Det kan röra sig om områden under broar och motorvägar men även öppna asfalterade ytor. Här finns goda möjligheter till förgröning. Miniparker på bara ett fåtal kvadratmeter kan göra stor skillnad. Murar och bullerplank kan kläs i grönt och minska de gråa inslagen i stadsbilden. Vi vill också se att fler av stadens husväggar och tak blir grönare.

Stockholms stad är i dag hem till fler än tre miljoner träd. En rik mångfald av olika träd är en av våra viktigaste allierade i arbetet med klimatanpassning och för en bättre folkhälsa. Vi vill se att antalet träd dubblas, och vill särskilt satsa på redan bebyggda områden och de som har mycket trafik. Varje fällt träd ska ersättas av minst två nya.

CENTERPARTIET VILL:

- Införa 3-30-300-regeln som norm i Stockholms stadsplanering för att alla stockholmare ska ha nära till träd och grönområden
- Anlägga fler parker och grönytor på Stockholms gråa områden
- Att antalet träd i Stockholm ska fördubblas och varje fällt träd ska ersättas med minst två nya
- Att befintliga grönområden ska vårdas

En stad nära landsbygden

Centerpartiet är ett parti med rötterna i landsbygden så vi vet att stad och land måste gå hand i hand. Vi vet att landsbygden mår bra av att städerna växer och att städer mår bra om landsbygden får blomstra. De gröna näringarna förser staden med mat, förnybar energi och byggnadsmaterial.

Centerpartiet kämpar för hållbar mat som är sund och säker. Vi vill att Stockholms stad serverar en ökad andel närproducerad och ekologisk mat som är fri från skadliga kemikalier och tillsatser på våra skolor och till våra äldre. Vid upphandling av mat ska krävas att svenska standard för djurskydd har följts, t.ex. vad gäller djurs rätt att vistas utomhus och att det inte använts onödiga antibiotika. Att byta ut importerad mat med högre påverkan på klimat och miljö mot närproducerad mat med hög djur-, miljö- och klimathänsyn som levererar ekosystemtjänster är ett viktigt sätt för Stockholm att ta ansvar. Samtidigt stödjer vi också det lokala småföretagandet. För att minska klimatpåverkan så måste vi också öka andelen växtbaserad mat som serveras. Centerpartiet vill också att Stockholms stad börjar servera mer viltkött i skolor och på äldreboenden. Viltkött är ett klimatsmart och ekologiskt alternativ samtidigt som det efter gynnsamma vintrar vanligen finns ett överskott av vildsvinskött. Att servera vildsvinskött är ett ypperligt exempel på hur stad och landsbygd kan och borde dra nytta av varandra.

Ett annat viktigt sätt att dra nytta av landsbygdens resurser är att bygga mer i trä. Ett ökat utnyttjande av trä som byggnadsmaterial ger positiva effekter inte bara på klimatet utan också vår hälsa. Forskning visar att trä har betydelse för trivsel hos boende. Förutom att trä lagrar koldioxid har det industriella träbyggandet många andra fördelar. Eftersom konstruktionen sker i fabrik blir störningen i våra bostadsområden betydligt mindre genom kortare byggtider och minskade transporter.

CENTERPARTIET VILL:

- Öka andelen närproducerad mat i skolan och äldreomsorgen och öka kraven på djurhänsyn vid upphandling av mat
- Minska klimatpåverkan genom att servera mer växtbaserat mat och mer viltkött i stadens verksamheter
- Bygga mer i trä, både för klimatet och en trevligare stadsmiljö

En stad med cirkulär ekonomi

Storstäder som Stockholm har en helt central roll att spela i omställningen till ett mer cirkulärt och resurseffektivt samhälle. Centerpartiet anser att Stockholm har alla förutsättningar att vara en föregångare både nationellt och globalt och visa att vi kan uppnå resurseffektivitet, giftfria kretslopp och minskad klimatbelastning. Detta kan vi uppnå utan att göra avkall på den ekonomiska tillväxten eller att missunna människor att konsumera både produkter och upplevelser på ett hållbart sätt. Det ska vara lätt för enskilda medborgare och hushåll att göra hållbara och medvetna val, såväl i butiken som på återvinningsstationen.

Centerpartiet vill att Stockholms stad alltid ska ställa höga miljökrav i offentlig upphandling. I synnerhet vid nybyggnationer, större renoveringar och inköp av varor till skolor och förskolor där det är viktigt att reducera antalet potentiellt skadliga kemikalier. Vi vill se att Stockholms stad i högsta möjliga utsträckning köper in återbrukade eller återvunna produkter till sin verksamhet.

Som huvudstad och med en enorm marknadskraft är det viktigt att Stockholm går före och inspirerar andra städer att ställa höga miljökrav. Det finns stora vattenbesparande vinster att göra på både hushållsnivå och i offentliga byggnader. Ett sätt att synliggöra och minska vattenförbrukningen är att i större grad mäta varje hushålls förbrukning likt hur elförbrukning mäts idag. Vi vill därför skärpa kraven på att installera vattensnåla produkter och individuell vattenmätning vid all nybyggnation och vid större renoveringar.

Det är av avgörande betydelse för den cirkulära omställningen att det blir mycket lättare för privatpersoner att minska sitt ekologiska fotavtryck och att bidra till ett kretslopp. Mer varor och produkter måste ses som en resurs snarare än avfall och det avfall som oundvikligen uppstår ska i första hand återanvändas, därefter materialåtervinnas och till sist energiåtervinnas genom förbränning. Alla stockholmare bör ges goda möjligheter att kunna sopsortera. Vi vill att förpackningsåtervinningen ska flyttas från smutsiga återvinningsstationerna på stan till hämtning vid hemmet.

Dagens snabba teknikutveckling, inte minst kring digitalisering och olika applikationer av artificiell intelligens, skapar nya spännande möjligheter att underlätta för en mer cirkulär ekonomi. Digitaliseringen möjliggör också framväxten av nya företag och tjänster som specialiserar sig på reparation, återbruk, uthyrning och delning av produkter. Centerpartiet vill se fler initiativ och småföretag i Stockholm som styr i den riktningen.

Stockholms stad ska halvera andelen matsvinn och avfall till 2030. Matsvinn ska skiljas från matavfall. Matsvinn är mat som går att äta men av olika anledningar inte äts upp. Stockholms stad bör hela tiden arbeta för att hitta metoder att minska matsvinnet i vår verksamhet. Det kan till exempel handla om att titta på hur mycket mat som går åt vid olika maträtter och olika veckodagar. Det matsvinn som ändå uppstår ska i största möjliga mån gå till verksamheter som tar vara på det som matråvara. Centerpartiet vill också sätta högre mål för insamlingen och energiåtervinningen av matavfall för biogasproduktion.

CENTERPARTIET VILL:

- Att Stockholms stad ska använda offentlig upphandling som ett kraftfullare verktyg i sitt omställningsarbete. Giftfria och återvunna material behöver premieras i högre grad
- Öka insamlingen av matavfall för biogasproduktion
- Att förpackningsåtervinning ska ske likt sophämtning vid hemmet.
- Ställa krav på individuell vattenmätning i all nybyggnation och vid större renoveringar av flerfamiljshus

En klimatneutral stad

Stockholm ska vara fossilfritt och klimatpositivt senast 2040 och Stockholms stads organisation ska vara fossilfri 2030. Omställningen från fossilt till fossilfritt ställer högre krav på nätets kapacitet. Hushållens energibehov ska tryggas både under den kallaste vintern och varmaste sommaren och företagen ska veta att nya investeringar i Stockholm säkras av ett pålitligt elnät. För det krävs satsningar på fossilfrienergi, lagring, elektrifiering och infångning av växthusgaser, både i staden och genom tätare samarbete med resten av stockholmsregionen och näringslivet.

Vi vill att Stockholms stad investerar för att öka produktionen av förnybar energi – vind, sol och bioenergi – i och runtomkring Stockholm. Vi vill skapa bättre förutsättningar för näringslivets investeringar och vi vill riva byråkratiska hinder för alla de stockholmare som vill bidra till omställningen, exempelvis genom att installera solpaneler hemma.

Med en ambitiös och optimistisk energipolitik kan Stockholm leda omställningen till ett fossilfritt samhälle som är hållbart även för framtida generationer – ett samhälle där ekonomisk tillväxt går hand i hand med renare luft, vatten och grönområden.

Centerpartiet anser att havsbaserade vindkraftsetableringar utanför Stockholms skärgård är avgörande för att trygga elförsörjningen i kommunen och dess omnejd. Havsbaserad vindkraft som placeras långt utanför skärgården och som inte krockar med andra riksintressen ger oss i närtid möjligheten att förse Stockholm med grön förnybar energi samtidigt som vi minskar vår sårbarhet vid krig och kris genom att kraftigt öka andelen lokalproducerad el.

CENTERPARTIET VILL:

- Att Stockholms stad bidrar till smarta elnät och ett mål om 100 procent förnybar energiproduktion
- Att Stockholms stad ökar sina satsningar på minusutsläpp för att möjliggöra en klimatpositiv stad
- Att det ska vara lättare för privatpersoner, bostadsrättsföreningar, fastighetsägare och företag att investera i solpaneler och gröna tak genom att minska regelhinder
- Ställa högre krav på energieffektivisering av byggnader vid nybyggnation eller större renoveringar
- Bygga mer havsbaserad vindkraft utanför Stockholms skärgård för att öka andelen lokalproducerad el

EN LEVANDE STAD

I vår vision är Stockholm mer än en stad att bo i – det är en stad att leva i. En rolig stad som ger plats åt nöjesliv, kultur och idrott. En stad som gör plats för de människor som bor här med fler levande kvarter och gröna parker och fler centrumkärnor. En levande stad är en trygg stad när människor är i rörelse, när det är upplyst och när aktiviteter sker i alla stadsdelar under hela dygnet, hela året.

En levande stad har ett mångsidigt nattliv med konserter, nattklubbar och restauranger som kan ha öppet sent. En storstad måste få låta och leva även på natten. Stockholms puls och stora utbud är det som lockar människor till storstaden.

En levande stad ger plats för alla föreningar, kulturskapare, entreprenörer och andra som vill vara med och bidra till ett stort utbud av aktiviteter och sevärdheter. Kreativa näringar har en enorm betydelse för Stockholms attraktivitet. Vi vill att Stockholm ska vara en stad som utmärker sig bland andra storstäder i Europa och som attraherar besökare och företag från olika delar av världen.

VAD VI HAR GJORT:

Centerpartiet har den senaste mandatperioden ansvarat för idrott, kultur och stadsmiljö, de frågor som är grundläggande för en levande och rolig stad.

För att Stockholms idrottsliv ska kunna växa och med det nå fler barn och unga och få fler i befolkningen att röra på sig har Centerpartiet under den gångna mandatperioden gjort rekordstora satsningar på idrottsinvesteringar så som nya fotbollsplaner, idrottshallar och friidrottsanläggningar. Vi har också möjliggjort för privata aktörer att vara med och bygga idrottsanläggningar i Stockholm. Tillsammans börjar vi nu bygga ikapp Stockholms underskott på idrottsanläggningar.

Tillsammans med stockholmsidrotten har vi tagit fram siffror på hur stort behovet av nya idrottsanläggningar är och tillsammans tagit fram vilka projekt som är mest prioriterade. Föreningslivet är grunden för idrotten i Stockholm och vi har gjort flera insatser för att stärka deras viktiga roll.

Vi har gjort stora satsningar på simkunnigheten, tillgängliggjort simskola för fler och gjort riktade insatser till förskoleklasserna i ytterstaden. Att alla barn lär sig simma är livsviktigt.

I dialog med medborgarna har vi påbörjat arbetet med att utveckla Stockholms bibliotek. Planen tydliggör en ambition om att etablera lokala, större bibliotek med ett större utbud med rum för samtal och skapande, så kallade nodbibliotek i varje stadsdelsområde. De mindre kvartersbiblioteken ska rustas för att öka tillgänglighet och öppettider. Vi har också gjort stora satsningar på att öka tryggheten i våra bibliotek.

Vi har på riktigt lyft frågan om nattlivet och tagit fram stadens första strategi för nattklubbar och livescener. Strategin listar konkreta åtgärder för en nattklubbvänlig stad och ska göra det enklare för aktörer att etablera och bedriva verksamhet. Vi har genom aktivt arbete vid ett flertal tillfällen räddat flera livescener och nattklubbar från att behöva stänga på grund av stelbent byråkrati.

Vi har även tagit fram ett kulturstrategiskt program som slår fast att kulturen ska få ta plats tidigt i stadsbyggnadsprocessen. Vi har också skapat möjligheter för mer gatukonst och muralmålningar. Särskilt i områden som inte har så mycket offentlig konst eller annan utsmyckning gör ett konstverk på en vägg stadsmiljön mer attraktiv.

Vi har gjort stora satsningar på stadens parker, stadsodlingar, spontanidrottsytor och annat som ger en levande och attraktiv stadsmiljö.

En stad med levande lokalsamhällen

Stockholm ska vara en stad med levande centrum och kvarter i varje stadsdel. I takt med att Stockholm växer är det viktigt att vi fokuserar på mer än bara bostadsbyggande. Vi måste också bygga levande lokalsamhällen som människor känner tillhörighet till och bli bättre på att väga in sociala faktorer. Centerpartiet vill skapa stadsdelar med sina egna identiteter. Skapa en trygghetskänsla och en lokal gemenskap, platser med mycket liv och rörelse.

För att skapa levande och attraktiva stadsdelar måste dialogen med medborgarna bli starkare. Idag är samhällsplanering och stadsutveckling tyvärr något som uppfattas komma uppifrån och som de som redan bor på platsen inte kan påverka. Vi behöver istället arbeta med att på ett bättre sätt involvera medborgare och intressenter i arbetet med att utveckla Stockholm. Medborgarinitiativ bör väga tyngre. En av Stockholms största samhällsutmaningar handlar om hur vi får fler människor att agera som aktiva delägare i det samhälle man lever i. Centerpartiet vill ha ett samhälle där människor inte bara innehar utan också utövar sitt medborgarskap med alla de rättigheter, skyldigheter och möjligheter det för med sig.

Det behövs fler informella mötesplatser för människor - på våra torg, i våra parker, i butiker, hos frisören - så att medborgare får fler chanser att bygga en lokal gemenskap och kan känna sig som en del av sitt område.

Vi måste skapa en mer blandad stad och mer blandade kvarter, snarare än att bygga antingen bostäder eller kontor. En mix skapar mer liv och rörelse. Idag ses ytterstaden ofta främst som platser där människor endast bor. Vi vill istället skapa fler möjligheter för människor att bo nära sitt jobb, till exempel genom fler kontorsytor i ytterstaden. Arbetsplatser skapar liv och rörelse hela dygnet och leder till fler företag som restauranger, butiker och frisörer är med och skapar levande och trygga centrum gynnar hela området.

CENTERPARTIET VILL:

- Att alla stadsdelar ska ha levande centrum med egna identiteter.
- Skapa arbetssätt där dialogen med medborgarna stärks i frågor om stadsbyggnad för fler privata och lokala initiativ
- Att Stockholms stad blir bättre på att koppla ihop olika stadsdelar genom gångstråk, cykelvägar och kollektivtrafik och att bygga mer blandat
- Skapa fler platser i stadsmiljö för människor att mötas på

En stad med ett rikt kulturliv

Där människan finns, finns också kultur. Utan pekpinnar och censur från politiken måste kulturen få verka fritt för alla att skapa och för alla att uppleva. Politikens roll ska vara att skapa förutsättningar och sänka trösklar. Kulturen är en brobyggare mellan olika människor och skilda idéer. Den skapar nya möten och väcker nya tankar som leder samhället framåt.

Centerpartiet vill lyfta de kreativa näringarnas vikt och roll som inkomstbringare och attraktionsskapare. Många av Sveriges kulturarbetare bor i Stockholm och vart femte företag i Stockholmsregionen är verksamt inom kulturella- och kreativa näringar. Det kräver en politik som främjar dess verksamhet, tillväxt och villkor. I efterdyningarna av covid-19 har befintliga problem förstärkts, och riktade insatser till kulturområdet är nödvändigt för att den nystart som behövs.

Vi vill att kulturlivet når fler i de stadsdelar och bland de grupper där det idag är relativt få som tar del av kultur. Vi vill se ett ökat antal kultursatsningar, som till exempel parkteater, i ytterstaden. Kulturskolan har en avgörande roll för att fler ska upptäcka kulturen och prova på eget skapande likväl som att barn och unga ska få ta del av kultur i skolan och förskolan. Fristående kultur- och föreningsverksamheter såväl som nattlivs- och evenemangsarrangörer ska uppmuntras och ha gynnsamma förutsättningar och villkor att verka på i hela staden. Förenkligen av regelverk som utgör hinder för att frigöra kraften inom Stockholms kulturliv ska fortsätta.

I en huvudstad med höga kulturella ambitioner är biblioteken en viktig förutsättning, för både gammal och ung. Biblioteken är en symbol för det fria ordet. Med den kunskap som finns inom hela biblioteksväsendet är det även av vikt att de utvecklas innehållsmässigt, tekniskt och lokalmässigt för att locka nya som gamla besökare, och även nå ut med sin samhällsbärande verksamhet att tillgängliggöra information och kultur.

Finansieringen av kultur i Stockholm behöver breddas. Det finns tyvärr en utbredd uppfattning i svensk kulturdebatt att ju mer offentliga pengar som tilldelas kulturen, desto bättre kulturpolitik. Men vi i Centerpartiet tror att det här är fel sätt att se på kultur. Vi tror på en kultursektor som kan stå på egna ben och som har en bred samhällsförankring. Därför finns det starka skäl att bredda finansieringen av kultursektorn. När privata aktörer samarbetar med kulturaktörer stärks kulturen både ekonomiskt och innehållsmässigt samtidigt som näringslivet ges möjlighet till samhällsengagemang. Att underlätta för mer kultursponsring är en framkomlig väg.

CENTERPARTIET VILL:

- Ge kulturen en möjlighet till nystart efter pandemin
- Öka alla stockholmars tillgång till kultur och möjlighet till eget skapande samt utveckla stadens bibliotek till öppna och trygga verksamheter
- Bredda finansieringen av kulturen
- Att kultur, till exempel livescener, ska planeras in tidigt när staden växer
- Skapa bättre villkor för det fria kulturlivet samt för de kulturella näringarna

En stad som är aktiv

Stockholm ska vara en levande, inkluderande, öppen och modern idrotts- och evenemangsstad. Alla stockholmare ska ha möjlighet att vara fysiskt aktiva och upptäcka friluftaktiviteter utifrån sina egna förutsättningar. Idrotten är en viktig del av civilsamhället och Stockholms idrottsföreningar tar ett stort samhällsansvar och är fritidsgård för tusentals barn och unga. Stockholms många grönytor, skogsområden och vatten möjliggör för ett aktivt friluftsliv. Vi ska hjälpa ännu fler stockholmare att hitta till motionsspår, skridskoisar, fiske, vandring och camping, samt levandegöra vattnet genom vattensport.

Många barn och ungdomar idag rör på sig för lite eller är fysiskt inaktiva. Skillnaderna är också stora mellan var i staden man bor eller vilket kön man har. För att alla ska få tillgång till motion och föreningsidrott behöver vi ge stöd till föreningslivet så att de kan erbjuda drop-in verksamhet och att hålla nere kostnaden för att idrotta. Centerpartiet vill att alla skolor tillsammans med det lokala föreningslivet i ytterstaden, där vi vet att antalet föreningsaktiva är lågt, ska erbjuda idrottsaktiviteter i anslutning till skoldagen. För de som inte är aktiva i föreningslivet måste goda möjligheter till spontanidrott finnas. För att nå grupper vi idag har svårt att nå måste Stockholms stad bli bättre på att föra en dialog med dessa grupper för att se vilken typ av aktiviteter och idrottsanläggningar som efterfrågas.

Vi måste fortsätta att öka takten i byggandet av nya idrottsanläggningar. Stockholm har ett stort underskott av idrottsanläggningar och för att kunna bygga ikapp behöver vi bygga enklare och funktionella idrottsbyggnader. Idrottsytor ska planeras in tidigt när staden växer en idrottsnorm bör styra dimensioneringen av idrottsytor vid exploateringsprojekt. Prioriteringarna bör ske i nära samarbete med idrottsrörelsen. Vi bör också bygga, eller vara ett aktivt stöd till byggnation av idrottsanläggningar för nya idrotter och idrotter som tidigare bara använt egna lokaler vilket ibland leder till höga medlemsavgifter. Stockholms stad bör skapa förutsättningar för en mångfald av idrotter och se till att sänka de ekonomiska trösklarna.

Stockholm behöver också bli bättre på att ta hand om och utveckla de idrottsanläggningar vi har idag. Vi måste fortsätta arbetet för att göra våra idrottsanläggningar tryggare genom belysning, ordningsvakter och framför allt genom att skapa platser där många människor rör sig. Vi vet att många flickor väljer bort att idrotta om de inte känner sig trygga så att skapa trygga

idrottsplatser är viktigt för att få fler flickor att vara aktiva. Vi vill fortsätta det arbete vi påbörjat med fler föreningslokaler i anslutning till idrottsanläggningar och samlokalisera flera idrotter och spontanidrottsytor. Vi vill också ha fler läxrum i våra idrottsanläggningar där barn och unga kan kombinera idrottande med läxläsning i en lugn miljö. I samarbete med civilsamhället kan där också erbjudas läxhjälp. Vi måste också se till att inga skolidrottslokaler står outnyttjade efter skoltid. Bättre långsiktighet för att kunna boka idrottsanläggningar både inomhus och utomhus behövs.

Ett starkt och levande föreningsliv är grunden för idrotten i Stockholm. Vi behöver bli bättre på att se idrottens betydelse i fler dimensioner. Centerpartiet vill värna breddidrotten, det ideella arbetet och att Stockholm ska rymma en mångfald av föreningar.

CENTERPARTIET VILL:

- Ge alla barn möjlighet att idrotta genom riktade insatser med fokus på ytterstaden
- Att Stockholm ökar ambitionen att bygga fler idrottsanläggningar med billigare metoder
- Skapa trygga och välbesökta idrottsanläggningar där föreningslivet får ta plats
- Att alla skolor i områden med lågt deltagande i föreningslivet erbjuder idrottsaktiviteter i anslutning till skoldagen
- Att idrottsplatser ska vara välkomnande och trygga dygnet runt
- Säkerställa att mindre sporter ska finnas med när idrottsanläggningar planeras
- Att idrottsytor ska planeras in tidigt när staden växer och att Stockholms stad arbetar fram en idrottsnorm som styr dimensioneringen av idrottsytor vid exploateringsprojekt
- Ha bättre långsiktighet för att kunna boka idrottsanläggningar både inomhus och utomhus

En stad att besöka och roa sig i

Stockholm ska vara en stad som lockar besökare från hela världen. Vi ska vara en ledande, klimat- och miljömässigt hållbar och inkluderande evenemangs- och upplevelsestad. En stad som arbetar aktivt med att locka stora internationella och nationella evenemang. Vi vill att reglerna för stora och små arrangemang i staden förenklas och att samarbetet med arrangörerna stärks. Stockholm ska vara fullt med museer, konserter, teatrar, marknader, biografier, nöjesparker, idrottstävlingar och uppvisningar.

Stockholm ska också vara en stad där företag och organisationer vill placera sitt huvudkontor, hålla stora möten och starta ny verksamhet. En stad där man har mässor, kongresser och konferenser.

När Stockholms stad går in och satsar resurser på stora kultur- eller idrottsevenemang så är det av vikt att delar av satsningen gagnar barn och unga och stärker föreningslivet. Stora evenemang kan locka nya målgrupper att pröva på en ny aktivitet. Centerpartiet vill också värna supporterkulturen som bidrar till levande evenemang och skapar intresse för idrotten. Utan supporterkulturen tappar många av våra stora idrottsevenemang sin attraktionskraft. Vi behöver hitta bättre metoder för att jobba med säkerheten på våra allsvenska fotbollsmatcher och sluta arbeta efter metoden villkorstrappan.

Stockholms kultur- och nöjesliv skall leva dygnet runt. Live-scener, nattliv och kulturliv gör en stad levande och attraktiv. En plats där människor vill vara och verka. En plats för innovation och utveckling. Vi vill uppmuntra en mångfald av både små och stora krogar, barer, nattklubbar, live- och musikscener. Centerpartiet vill möjliggöra för 24-timmars tillstånd för nattklubbar i zoner som är förankrade i staden.

En stad som lever låter. Kultur, idrott och nöjesliv bedrivs inte på vardagar under kontorstid. Vårt kultur- och nöjesliv får inte dödas av krav på tystnad. Barn ska kunna idrotta utan att det räknas som störande buller.

Stockholms stad skall satsa långsiktigt så att människor och företag vågar göra de investeringar som krävs. Ställa lokaler till förfogande på rimliga villkor. Utnyttja rivningskontrakt, tomma lokaler och döda ytor. Flexibla regler skall underlätta skapande och entreprenörskap, inte stoppa och hindra.

CENTERPARTIET VILL:

- Att Stockholm ska arbeta för att locka evenemang och att reglerna för stora och små arrangemang i staden ska förenklas, samt att samarbete med arrangörerna förbättras
- Att vid stora evenemang ska delar av både Stockholms stads och arrangörens insatser gå till att locka fler barn och unga till idrotten och kulturen
- Möjliggöra för 24-timmars tillstånd för nattklubbar i zoner som är förankrade i staden
- Att en stad måste få låta. Bostadshus ska anpassas efter den levande stadens ljudnivå, inte tvärt om

En vinterstad

Stockholm är fantastiskt på sommaren men vi kan göra mer för att göra staden levande även på vintern. När kvällarna blir mörkare finns det risk att fler upplever staden som otrygg. Centerpartiet vill se mer belysning och ljusinstallationer för att skapa ökad trygghet och göra staden vackrare.

Det finns många ytor i Stockholm som är fullsatta under sommaren men som ligger öde under vinterhalvåret. I Stockholm kan vi sätta upp olika pop-up ytor som tält som kan användas som restauranger eller för kultur och idrott, isrinkar och andra

vinteraktiviteter. Längdskidåkning är en populär vinteraktivitet och vi vill anlägga fler skidspår med konstsnö. Även Stockholms vatten, kajer och stränder kan utnyttjas mer på vinterhalvåret. Med bastuflottar och möjlighet till vinterbad.

Vi vill se fler festivaler och evenemang även vintertid. Winter Wonderland i London är ett fantastiskt exempel på hur man bygger upp en nöjespark med spektakulär belysning på vintern i Londons största park.

Stadens sommargångator kan utökas till vintergångator som kan få extra ljusinstallationer och dekorationer och möjliggör till exempel fler julmarknader och uteserveringar även på vintern. Efter nedstängningarna under pandemin införde Stockholms stad en tillfällig möjlighet för uteserveringar att kostnadsfritt ha öppet under vinter. Den satsningen bör permanentas.

CENTERPARTIET VILL:

- Använda ytor som är öde under vinterhalvåret till pop-up ytor, vinteraktiviteter och evenemang
- Öka användandet av våra kajer och vatten på vintern genom bastuflottar och vinterbad
- Lysa upp mörka och otrygga platser med belysning och ljusinstallationer.
- Skapa vintergångator och gör det kostnadsfritt att ha uteserveringar öppna på vintern

En stad vid vattnet

Stockholms historia kretsar kring vattnet. Vi vill fylla våra kajer och stränder med liv. Att vi är en stad vid vattnet är en stor tillgång och många människor vill ha tillgång till vattnet. Centerpartiet vill bättre utnyttja stadens vattenlinjer för ett levande stadsliv i form av serveringar, promenadstråk, ett aktivt båtliv med fler eldrivna pendelbåtar och fler strand- och bryggbad. Stockholms kajer måste i större utsträckning kunna fungera som mötesplatser istället för otillgängliga och avspärrade ytor. För att öka tillgängligheten till våra badplatser bör informationen om var de finns bli bättre.

Vi vill se fler båtar i vattnet i Stockholm. Vi vill utöka pendelbåtstrafiken, låta fler gästande båtar förtöja vid våra kajer genom att bygga fler gästhamnar och daghamnar. Vi måste också underlätta för båtägare genom att bygga latrintömningsplatser, båtbottentvättar och underlätta skrotningen av båtar. Vi vill öka möjligheten att bo på sin båt i Stockholm.

Stockholms vattenlinje kan också utnyttjas bättre till kultur och idrott. Vi vill se konstutställningar och uppvisningar vid stränder och kajer. Beachidrotter skapar rörelse vid våra strandbad och vi vill ha fler idrottsytor som läggs på vattnet på platser som idag inte nyttjas.

För att alla stockholmare ska kunna fortsätta njuta av Stockholms vatten måste vi se till att vi ta hand om vårt vatten. Rent vatten har länge varit en självklarhet i Stockholm. Men kemikalier, läkemedel, mikroplaster, skräp och smutsigt regn-,

smält- och spillvatten från staden läcker ut i vattendrag och grundvatten. Det av stor vikt att stärka det aktiva uppströmsarbetet, alltså att stoppa miljögifter och skräp redan vid källan så att det aldrig hamnar i vårt vatten. Det gör exempelvis genom en effektivare dagvattenhantering och en VA-infrastruktur i toppklass. Vi vill att alla stockholmare ska kunna bada var som helst i staden och därför måste bakteriehalterna hålls så låga som det bara är möjligt.

CENTERPARTIET VILL:

- Utnyttja Stockholms kajmiljöer mer till ett levande stadsliv och fylla stränder och vattennära miljöer med kultur och idrott
- Stärka båtlivet i Stockholm med fler hamnar och underlätta för båtägare och omställningen till ett klimat- och miljövänligt båtliv, samtidigt värna om möjligheten och tillgängligheten för friluftsliv på och i vattnet
- Stärka arbetet med att rusta upp och klimatanpassa vattenledningsnätet, reningsverk och skydda Stockholms vatten genom åtgärder för effektivare dagvattenhantering.
- Anlägga fler strandbad i hela Stockholm
- Ge ökad information om lämpliga och olämpliga platser att bada

EN STAD MED MÖJLIGHETER FÖR ALLA

Ska vi lyckas få fler människor i arbete och minska utanförskapet och arbetslösheten måste det skapas fler jobb. Företagarna är våra främsta jobbskapare och utan dem stannar Stockholm. Digitaliseringen har gjort jobbskapande enklare men medför samtidigt nya utmaningar. Jobb kan utföras på distans, det etableras hela tiden nya marknadsplatser för varor och tjänster på nätet, och det skapas behov för snabba och gröna transporter. Vi tror att Stockholm kan bli ännu bättre på att underlätta för människor som vill starta eget, frilansa eller ta tillfälliga uppdrag på vägen mot självförsörjning i Stockholm.

Att många människor flyttar till Stockholm är i grunden något positivt. Fler människor betyder fler som kan bidra. Varken byråkrati, lagstiftning eller fördomar får stå i vägen för att fler kan få ett jobb att gå till. Samtidigt som vi skapar möjligheter måste vi också ställa tydliga krav på att alla ska lära sig svenska, komma in i samhället och bidra genom att arbeta. Varje person som går från bidrag till ett arbete är en vinst, både för individen och för samhället.

VAD VI HAR GJORT:

Vi har gjort det enklare och snabbare för den som inte har något arbete att få hjälp av Stockholms stad. Vi har jobbat bort kön till Stockholms jobbtorg och inom en vecka får alla som skrivs in på jobbtorget en individuell handlingsplan. Jobbtorg Stockholm erbjuder stöd och coachning till arbetslösa med social problematik eller försörjningsstöd. Målet är att de ska få det stöd som behövs för att få ett jobb.

Vi har under mandatperioden arbetat med att öka kvaliteten på SFI och vuxenutbildningen. Vi har kopplat ersättningen till skolorna till resultaten. Vi har också gjort det möjligt att läsa alla yrkesutbildningar i kombination med SFI. På det sättet gör vi vägen till arbete kortare för fler då man lär sig svenska samtidigt som man lär sig ett yrke.

2019 lanserade Stockholms stad Integrationspakten med målet att korta vägen till arbete, svenska språket och försörjning genom eget arbete för fler stockholmare. Centerpartiet stod bakom initiativet som även syftar till att möta arbetsgivarnas utmaningar med att hitta efterfrågad kompetens.

Vi har inrättat Welcome House som är en väg in för alla nyanlända. Från dag ett som ny stockholmare ska man kunna komma i kontakt med både Arbetsförmedlingen och Stockholms stads egna insatser och stöd. Föreningslivet och näringsliv finns också representerade. En första kartläggning av personens bakgrund och kompetenser görs för att kunna möjliggöra en snabbare väg till arbete.

Med hjälp av stadsdelsmammor arbetar vi nu i alla utanförskapsområden uppsökande mot kvinnor som idag står långt ifrån arbetsmarknaden för att deras barn ska gå i förskola, förstå och möta svenska myndigheter och, inte minst, komma i arbete,

En stad med ett företagsklimat i världsklass

Stockholm ska ha Sveriges bästa företagsklimat 2025 och det krävs för att fler stockholmare komma i arbete. Fyra av fem nya jobb skapas i små företag. Stockholms företagare ska känna att staden står på deras sida i kampen mot regelkrångel, byråkrati, bedrägerier och brottslighet. Vi vill behålla de kostnadslättnader och regelförenklingar som infördes under pandemin, exempelvis för uteserveringar och tillsyn. Vi vill också fortsätta att minska reglerkrångel för företagen.

För att underlätta för medborgare som startar eget vill vi utveckla stadens Starta Eget-rådgivning till ett centrum för entreprenörskap och uppdragsarbete. Alla ska kunna få kortare rådgivning vid etablering av en egen verksamhet, samtidigt som centret aktivt vänder sig till nyanlända och arbetslösa som är intresserade av att starta företag. Centret ska erbjuda administrativt stöd, utbildning, nätverk och mentorskapsprogram för entreprenörer och även stötta den växande gruppen frilansare, inte minst inom kreativa näringar, på en arbetsmarknad i förändring. Vi ska följa upp och främja de insatser som bäst ger livskraftiga företag och verksamheter över tid.

Stockholm är en av världens bästa platser för start-ups, särskilt inom tech. Inkubatorn Sting, som Stockholms stad är med och finansierar, är ett av Europas mest omfattande supportsystem för startups och bör utvecklas.

Stockholms stad behöver bli bättre på att ha en god dialog med Stockholms företagare. De kommuner som enligt Svenskt Näringslivs ranking har bäst företagsklimat har en sak gemensamt, bra kommunikation mellan kommun och näringsliv. I Spånga-Tensta har vi som första stadsdel infört ett näringslivsråd för att förstärka dialogen med företagen. I näringslivsrådet finns representanter för politik, förvaltning tillsammans med lokala företagare och stadens centrala organisation. Detta arbetssätt bör spridas till alla stadsdelar.

Vi behöver också se till att Stockholms företag har tillgång till rätt yrkeskunskap. Idag är det ett problem att flera branscher inte har tillgång till den kompetens de behöver för att växa. Centerpartiet vill verka för goda villkor och enkla regelverk för talanger som vill flytta hit och ta kampen mot kompetensutvisningarna, som försvårar för utländska forskare samt arbetskraftsinvandrare inom till exempel ingenjers- och datayrken att få permanent uppehållstillstånd. Det är ett direkt hot mot Stockholms konkurrenskraft. Vi behöver högkvalificerad arbetskraft från hela världen. För att locka fler till yrken som idag har svårt att hitta personer att anställa är det viktigt att elever tidigt får information om vilka branscher som erbjuder stora möjligheter till jobb och att de vid prao får möjlighet att prova på dessa. Det behövs också fler lärlingsplatser och lärlingsprogram och att elever får information om att dessa finns.

Stockholms stad behöver också bli bättre på att ge fler företag chansen i upphandlingar. Vi har möjlighet att göra bättre och fler upphandlingar vilket skapar utrymme för fler företag att vara med och för bättre kostnadseffektivitet för staden. Centerpartiet tycker att varje stadsdel bör ha en upphandlingsansvarig som har en dialog med företagen lokalt.

CENTERPARTIET VILL:

- Att Stockholm stad ska utveckla ett centrum för entreprenörskap och uppdragsarbete och inrättar näringslivsråd i alla stadsdelar
- Att alla elever senast i högstadiet får information om bristyrken för kunskap och motivation och särskilt i nian som en hjälp att välja utbildning
- Att Stockholms stad tillsammans med näringslivet och arbetsgivare möjliggör för fler prao-platser och att alla elever erbjuds stöd i att hitta en prao-plats
- Att varje stadsdel ska ha en upphandlingsansvarig som har en dialog med lokala företag
- Att Stockholm stad har en nära dialog med det lokala näringslivet för att främja förutsättningar för lokalt företagande, särskilt i en tid av ekonomisk osäkerhet i omvärlden
- Ta bort regelkrångel och införa lättnader för näringslivet.

En stad som hjälper människor vidare i yrkeslivet

Många arbeten som inte kräver någon utbildning har försvunnit samtidigt som de formella kraven för många arbeten höjs. Detta innebär att stockholmare som saknar gymnasiekompetens ofta har mycket svårt att ta sig in på arbetsmarknaden.

Centerpartiet vill att Stockholms stad erbjuder långtidsarbetslösa att läsa in gymnasium eller utbilda sig till ett specifikt bristyrke. Det är viktigt att följa upp med studiemotiverande stöd och vid behov även ekonomiskt stöd. Genom att samarbeta med relevanta branscher kan många utbildningar ske direkt ute på arbetsplatser.

Det behöver finnas ett bra skyddsnät och uppföljning för personer som mottar försörjningsstöd men som vill testa uppdragsjobb eller egenföretagande. Samtidigt är det viktigt att de som tar emot ekonomiskt bistånd står till arbetsmarknadens förfogande. Vi vet att en ny rad på en persons CV öppnar upp nya möjligheter till jobb.

Stockholms stad har även ett särskilt aktivitetsansvar för ungdomar under 20 år som inte genomför utbildning, så kallade hemmasittare, samt söker upp unga mellan 20 och 29 år som inte arbetar eller studerar. Digitala arbetssätt och möjligheten att jobba på distans har under de senaste åren skapat helt nya förutsättningar både att nå dessa grupper och att utveckla aktiviteter som kan bidra till att fler människor närmar sig arbetsmarknaden. Centerpartiet vill utvärdera och fortsatt utveckla dessa nya arbetssätt.

Personer med funktionsnedsättning ska inte fastna i åtgärder utan ges möjlighet att nå egen försörjning. För att nå dit måste personen kunna få individuellt stöd som utgår från den enskildes behov. Vi måste utgå från människors vilja att arbeta och ge företag möjlighet att ta emot individer med funktionsnedsättning utan att tidskrävande utredningar behöver göras innan mottagandet sker. Istället ska anpassningsbehov göra successivt på arbetsplatsen vilket innebär en kortare väg till arbetslivet.

CENTERPARTIET VILL:

- Att långtidsarbetslösa ska få stöd för att snabbt komma i arbete och vid behov erbjudas att läsa in gymnasium eller en arbetsplatsnära yrkesutbildning i ett bristyrke
- Ställa krav på dem som mottar ekonomiskt bistånd att stå till arbetsmarknadens förfogande
- Med hjälp av digitala arbetsätt arbeta mer aktivt med att nå unga hemmasittare
- Att personer med funktionsnedsättning ska få stöd att nå egenförsörjning genom individuella insatser och staden ska bidra till att bredda rekryteringen på arbetsmarknaden.

En stad som är ett föredöme som arbetsgivare

Stockholms stad är en av Sveriges största arbetsgivare. Vi tror att vi kan bli mycket bättre på att anställa människor långt från arbetsmarknaden. Centerpartiet vill att Stockholm ska vara ett föredöme som arbetsgivare när det kommer till att skapa inkluderande och mångfaldspräglade arbetsmiljöer. Vi vill sänka trösklarna för personer som har svag anknytning till arbetsmarknaden, som behöver anpassning av arbetsplatsen eller som har en arbetsförmåga som varierar över tid.

Vi vill att Stockholms stad ska arbeta målinriktat med inkluderande rekrytering för att nå fler som står långt ifrån arbetsmarknaden och med att förbättra arbetsmiljön för alla inom staden. Vi vill också att samtliga nämnder och bolag varje år ser över vilka arbetsuppgifter som kan erbjudas så kallade serviceassistenter. På det sättet skapas nya arbeten som inte kräver utbildning samtidigt som det avlastar andra yrkesgrupper.

Även som beställare av varor och tjänster kan staden göra mer för att fler människor ska gå från bidrag till egenförsörjning. Genom sociala samarbeten i upphandlingar har stadens nämnder och bolag möjlighet att ställa krav på företag som vill leverera till kommunala verksamheter. Det kan till exempel handla om att företaget anställer ett antal personer som befinner sig långt ifrån arbetsmarknaden, eller som har delvis arbetsförmåga. Centerpartiet vill att sociala klausuler ska vara norm, inte undantag.

CENTERPARTIET VILL:

- Att staden arbetar målinriktat med inkluderande rekrytering
- Att alla nämnder och bolag ser över vilka arbetsuppgifter som kan erbjudas serviceassistenter
- Att sociala samarbeten vid upphandlingar ska vara norm, inte undantag

En stad som integrerar

Integration handlar om att olika människor i samhället möts och har ett utbyte med varandra. Integration handlar om att känna tillhörighet i samhället och att man på olika sätt är med och bidrar till det gemensamma. Alla som bor i Stockholm är stockholmare och ska känna sig som stockholmare. Integration kan aldrig ske bara från ett håll utan är något som måste ske från två håll. För att bli en del av ett samhälle måste man också släppas in och känna sig välkommen. Samtidigt har alla ett eget ansvar att integreras genom att lära sig språket, göra sig anställningsbar och ta del av samhällsinformation.

En nyckel för en lyckad integration är att ha en fungerande kedja från att man söker uppehållstillstånd i Sverige till man har kommit in i samhället och en egen försörjning. Denna kedja underlättas om de nyanlända inte måste flytta runt i Sverige tills de slutligen hamnar i Stockholm. Vi vill se att Stockholm öppnar upp ett ankomstboende för asylsökande igen. På det sättet kan vi tidigt integrera människor och kunna erbjuda en rak och tydlig väg in i samhället.

Språket är grunden för att integreras. När man kommer som ny till Stockholm ska man ha möjligheten att studera svenska från dag ett. Dagens SFI, svenska för invandrare, behöver bli bättre. Centerpartiet vill säkerställa att SFI är ändamålsenlig, ger goda kunskaper i svenska och utgår från de förutsättningar som individer har. Vi behöver också skapa fler flexibla vägar för att lära sig språket. Det är också viktigt att man tidigt får kunskap om hur samhället fungerar. Centerpartiet vill att samhällsorientering för nyanlända blir ett krav för att få försörjningsstöd och jobbcoachning i Stockholms stad. Vi vill också att civilsamhället ges möjlighet att ta över och utveckla den obligatoriska samhällsorienteringen i Stockholm. Det har visat sig historiskt att våra studieförbund kan nå ut till människor och hantera denna typ av uppgifter bättre än vad staten eller Stockholms stad själva kan göra.

För att integrationen ska fungera måste vi bryta segregationen. Vi behöver bygga en blandad stad, bryta skolsegregationen och skapa och möjliggöra mötesplatser. Det gör att vi kan fördela mottagandet mer jämt över staden och på så sätt minska segregationen. Vi får också lättare att matcha mot jobb och se till att skolorna och förskolorna har de resurser som krävs.

Centerpartiet vill att en huvudprincip för staden ska vara att allt arbete som syftar till att stärka integrationen ska involvera såväl utrikes födda som individer som är födda och uppvuxna här. Om stöd ges till organisationer eller föreningar som enbart vänder sig till en särskild grupp bör det alltid göras en konsekvensanalys för att säkerställa att verksamheten inte bidrar till en förstärkt och förvärrad segregation.

CENTERPARTIET VILL:

- Öppna ett ankomstboende för asylsökande i Stockholm för att få en fungerande integrationskedja
- Ge civilsamhället möjlighet att bedriva den obligatoriska samhällsorienteringen.
- Reformera SFI och skapa fler flexibla vägar för att lära sig språket
- Att alla integrationsprojekt som Stockholms stad stödjer ska involvera både utrikes födda och etablerade stockholmare

En stad där alla kvinnor är självständiga

Grunden för ett självständigt och fritt liv är egen försörjning. Vi ser idag att vi har en stor grupp utrikesfödda kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden. Stockholm måste vara en plats där alla, på samma villkor och med samma krav, får vara med och bidra till samhället och ingå i samhällsgemenskapen.

Även de som kommer till Stockholm som anhöriginvandrare måste bli en del av etableringsprogrammet och direkt få kontakter med myndigheter för att få hjälp med matchning ut på arbetsmarknaden och studie- och yrkesvägledning. För de kvinnor som redan är bosatta i Stockholm men befinner sig långt ifrån arbetsmarknaden är det viktigt att staden arbetar uppsökande och fortsätter det framgångsrika arbetet med stadsdelsmammor. Stadsdelsmammorna är själva nyanlända och arbetar uppsökande för att sprida kunskap till kvinnor i sitt eget bostadsområde. Det är också viktigt att myndigheter alltid ställer samma krav och har samma förväntningar på kvinnor och män att vara självförsörjande och att bidrag utbetalas till båda parterna i en parrelation.

Eftersom många av de kvinnor som idag står långt utanför arbetsmarknaden har barn är det viktigt att arbeta med att öka inskrivningen på förskolan. Vid myndighetskontakter ska staden ge information om fördelarna med förskola. Det är också viktigt att erbjuda aktiviteter och utbildning för föräldralediga i svenska språket och studie- och yrkesvägledning. Vi vill utöka verksamheten med öppna förskolor och se till att utöka kvalitativt sfi för föräldralediga särskilt riktad till mammor, där barn kan följa med och där samhällsinformation om kvinnors och barns rättigheter, kvinnors företagande och deltagande på arbetsmarknaden ingår. Det är också viktigt att utrikesfödda föräldrar uppmuntras till att dela på föräldraledigheten.

För att kunna följa upp och få en tydlig bild av hur situationen skiljer sig mellan kvinnor och män på arbetsmarknaden behöver staden bli ännu bättre på att ta fram statistik som är både könsuppdelad och uppdelad på utrikes och inrikes födda. Även mål som sätts upp bör utgå från könsuppdelning för att insatser ska utgå från de behov som faktiskt finns.

CENTERPARTIET VILL:

- Att även de personer som kommer till Sverige som anhöriginvandrare ska skrivas in på Arbetsförmedlingen och bli en del av etableringsprogrammet
- Arbeta mer aktivt för att öka andelen inskrivna barn i förskolor i områden där inskrivningsgraden är låg och uppmuntra nyanlända att dela på föräldraledigheten
- Att Stockholms stad ska bli bättre på att ta fram könsuppdelad statistik och sätta könsuppdelade mål
- Utöka det uppsökande arbetet med stadsdelsmammor

En stad med ett starkt civilsamhälle

Civilsamhället är Stockholms viktigaste och starkaste resurs. Centerpartiet vill att civilsamhället ska tillåtas vara med och kunna ta ett ännu större samhällsansvar. I Stockholm finns ett rikt föreningsliv som staden arbetar tillsammans med. Det handlar om partnerskap, bidrag eller stöd för aktiviteter och insatser i syfte att förbättra folkhälsan, stärka demokratin och delaktigheten, öka tryggheten eller utveckla välfärden. Föreningslivet är också en demokratiskola och en demokratigarant som behöver stärkas i vår tid.

Trots en utbredd samverkan mellan staden och civilsamhället finns det fortfarande stora utmaningar i den ömsesidiga tilliten. Civilsamhällesorganisationer kan uppleva krånglig byråkrati, långsamma beslutsprocesser och brist på långsiktig finansiering. Det finns även exempel på verksamheter som Stockholms stad själva driver som konkurrerar med civilsamhället. Centerpartiet vill att Stockholms stad inom alla verksamhetsområden ser över om verksamhet som idag utförs av staden istället, helt eller delvis, kan utföras av civilsamhället med ekonomiskt stöd av staden, utan att konkurrera med näringslivet. Stadens upphandlingspraxis ska i så stor utsträckning som möjligt anpassas för att ge civilsamhällesorganisationer möjlighet att delta på lika villkor som det privata näringslivet. Centerpartiet vill också förenkla och digitalisera civilsamhällets tillgång till ekonomiskt stöd, lån och tillgång till lokaler.

Föreningslivet har ofta en nära kontakt med de grupper som drabbas först och hårdast när samhällets skyddsnät inte räcker till. Från det offentliga sida hyllas ofta civilsamhällets krisinsatser, men ekonomiskt stöd för att utveckla och tillvarata potentialen kommer ofta efter att civilsamhället redan gjort stora insatser för att hjälpa det offentliga att klara en extrem situation. Det behöver avsättas medel i förväg som snabbt kan slussas till civilsamhällesorganisationer vid kriser som kräver en mobilisering från civilsamhället. Centerpartiet vill att Stockholm stad inrättar en särskild beredskapsfond för att tidigt kunna stödja organisationer och gräsrotsinitiativ vid kriser.

Centerpartiet vill att staden tar tillvara på den inneboende innovationskraften i civilsamhället genom att underlätta för nya organisationer och nätverk att starta upp och etablera sig, samt att få tillgång till kommunalt stöd. Vi vill se ett systematiskt uppsökande arbete gentemot det civila samhället för att kunna fånga upp små aktörer, idéer och initiativ från medborgarna.

CENTERPARTIET VILL:

- Att alla nämnder och bolag ser över vilka verksamhetsområden som idag utförs av staden, som helt eller delvis kan utföras av civilsamhället med ekonomiskt stöd av staden, utan att det konkurrerar med näringslivet
- Att en särskild beredskapsfond etableras med medel som snabbt kan slussas till civilsamhällesorganisationer vid kriser som kräver en mobilisering från civilsamhället
- Att Stockholms stad ska hjälpa nya organisationer att starta och etablera sig
- Att alla projekt som startar med civilsamhället från början har en plan för finansiering efter projektets slut

EN TRYGG STAD

Att människor är trygga där de bor är en av samhällets viktigaste uppgifter och inget begränsar människors frihet så som otrygghet. Den upplevda tryggheten har ökat i Stockholm under den här mandatperioden men samtidigt har det nattsvarta dödliga våldet ökat. Ett fåtal individer skapar rädsla, oro och sorg för många andra som bor i Stockholm. Allra värst drabbade av den här otryggheten är de som bor i ytterstaden. De som oftast redan har de tuffaste utmaningarna med arbetslöshet, trångboddhet och ohälsa, och som hamnat mitt i de kriminellas våld. Arbetet för en tryggare stad med mindre klyftor är ett långsiktigt arbete, vi ser att det går åt rätt håll men mycket mer måste göras.

Samtidigt behöver vi lägga lika stort fokus på våldet och otryggheten som drabbar kvinnor. År efter år blir kvinnor trakasserade, hotade, misshandlade, våldtagna och mördade. Att stoppa detta är den viktigaste jämställdhetsfrågan.

Tillit mellan människor skapar trygghet. Att människor känner delaktighet i samhället och att vi bygger en stad där människor med olika bakgrund och livssituation skapar gemenskap. Stockholms stadsmiljöer ska vara upplysta, säkra och välskötta i hela staden. Samtidigt som vi ska sätta in kraftfulla insatser mot all brottslighet, även mindre brott. Så bygger vi en trygg stad.

CENTERPARTIET HAR:

Under mandatperioden har arbetet med målet om att inte ha något särskilt utsatt eller utsatt område inom Stockholms stad varit högt prioriterat. För att öka tryggheten på tidigare otrygga platser har vi startat upp platssamverkan på många platser i staden, till exempel på Sergels Torg och i Skärholmen. Det är ett samarbete mellan Stockholms stad, fastighetsägare, näringsidkare, civilsamhälle och andra aktörer. Tillsammans jobbar vi med trygghetsskapande, brottsförebyggande och trivselskapande åtgärder runt en särskild plats.

Vi har inrättat ett trygghetsutskott som fördelar pengar till investeringar i stadsmiljön för att öka tryggheten för stockholmare. Vi har belyst otrygga gångvägar, byggt utegym för att öka platsers attraktivitet och röjt sly för att förbättra sikten. Vi har ökat antalet ordningsvakter i Stockholm från 18 till 180.

I Rinkeby och Skärholmen har socialsekreterare flyttat in hos polisen för att öka samarbetet och förståelsen för varandras uppdrag. En satsning vi gärna ser i fler stadsdelar. Vi har också tagit fram en sekretesshandbok för att underlätta samverkan mellan myndigheterna.

Vi har arbetat med att hindra att barn och unga dras in i kriminalitet. Det viktigaste vi åstadkommit är att ha ökat antal elever som går ut grundskolan med gymnasiebehörighet. Att klara skolan är det bästa skyddet mot att dras in i kriminalitet eller drabbas av annan social utsatthet och utanförskap. Vi har utvecklat föräldrastödsprogram som riktar sig till föräldrar vars barn är på väg in i kriminalitet. Det har också tagits fram en strategi för att minska risken att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet och ett nytt program mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende relation.

En stad som stoppar kriminaliteten

Organiserad brottslighet, kriminella nätverk och dödskjutningar har tyvärr ökat de senaste åren och det är vår högsta prioritet att stoppa och vända den utvecklingen. Vi är samtidigt glada över att se att flera andra typer av brottslighet och våld minskar.

För Centerpartiet är det viktigt att vi både arbetar med akuta och förebyggande åtgärder. Staden ska ha ett tydligt fokus på att förhindra rekryteringen till kriminella nätverk. Vi vet att unga som växer upp i utanförskap har en ökad risk att dras in i en negativ livsstil med våld och kriminalitet. Här behöver staden göra mer för att skapa trygga boendemiljöer, se till att unga klara skolan och alla barn ser sina föräldrar gå till jobbet på morgonen. Stödinsatser till barn och unga som riskerar att hamna i kriminalitet ska komma in direkt när det finns misstanke och stöd till föräldrarna ska erbjudas. Att arbeta långsiktigt mot kriminalitet är mycket viktigt och det är inte något som vi löser med korta projekt.

Vi tror att nyckel till framgång är ett bra samarbete mellan alla delar i samhället, myndigheter och civilsamhället. Det behövs fler poliser och ordningsvakter men också nattvandrande föräldrar och ett engagerat föreningsliv. Vi måste också bli bättre på att lära oss av andra städer som har hittat framgångsrika arbetssätt mot våldet och kriminaliteten. En metod som framgångsrikt använts i många länder är "Cure Violence" där civilsamhället bidragit till att begränsa spridningen av våld i utsatta miljöer. Cure Violence närmar sig våld som en smittsam sjukdom som måste stoppas innan det sprider sig. Genom att människor från civilsamhället med förankring i lokalsamhället arbetar uppsökande vid misstanke om att en konflikt håller på att bryta ut försöker man stoppa och mildra innan konflikten blir våldsam. Samtidigt försöker man lära ut bättre sätt att kommunicera med varandra och att lösa konflikter fredligt. Cure Violence följer en tredelad strategi för förebyggande av våld: upptäck och avbrott av planerat våld, förändring av beteende hos högriskindivider och förändrade samhällsnormer. Centerpartiet vill att Stockholm blir pilotkommun för "Cure Violence" metodiken.

Vi måste fortsätta arbetet med att strypa finansieringen till den organiserade brottsligheten genom att ta krafttag mot välfärdsbrott, bedrägerier och brott inom ramen för kriminella företagsupplägg. Inga skattepengar ska gå till de kriminella gängerna. Vi måste också minska både utbudet och efterfrågan på narkotika. Alla stockholmare har ett ansvar att inte köpa narkotika och på det sättet göda gängkriminaliteten. Grogrunden till grov kriminallitet ska också urholkas genom att även mindre brott ägnas större uppmärksamhet av polis och socialtjänst, dels för att den som drabbas av dessa brott förtjänar det, men också för att tidigt fånga upp unga som är på väg in i en kriminell livsstil.

Centerpartiet vill fortsätta och utvidga arbetet med projektet Trefas som är ett samarbete mellan polisen, socialtjänsten och kriminalvården. Det handlar om att identifiera individer som man tror skulle kunna vilja hoppa av och erbjuda dem kvalificerad avhoppbarverksamhet. Samarbetet med kriminalvården gör att socialtjänsten får möjlighet att träffa personer som sitter häktade och påbörja planeringen av avhopp från det kriminella livet redan där.

Tillsammans med polisen, civilsamhället och Stockholms stads medborgare ska vi stoppa våldet, ta tillbaka de offentliga rummen och erbjuda alla barn och unga en framtid som en del av samhället långt ifrån kriminalitet.

CENTERPARTIET VILL:

- Arbeta med både akuta och förebyggande åtgärder i kampen mot den grova kriminaliteten
- Låta Stockholm bli pilotkommun för "Cure Violence" metodiken för att genom det lokala civilsamhället begränsa spridningen av våld i utsatta miljöer
- Strypa finansieringen till den organiserade brottsligheten genom att ta krafttag mot välfärdsbrott och minska utbudet och efterfrågan på narkotika
- Fortsätta och utvidga arbetet med projektet Trefas som är ett samarbete mellan polisen, socialtjänsten och kriminalvården
- Öka fokus på att förhindra rekrytering till kriminella nätverk
- Stärka och stötta civilsamhället som gör stora insatser för att skapa trygghet, exempelvis nattvandrande föräldrar
- Arbeta för att få fler områdespoliser i Stockholm
- Att allmännyttan såväl som privata fastighetsägare får tydligt ökad rätt avhysa hyresgäster där kriminell verksamhet utgår från bostaden

En stad med nolltolerans mot hedersrelaterade brott

I Stockholm finns tusentals unga som lever under hedersrelaterat förtryck. Att leva i hedersförtryck och utsatthet för hedersrelaterat våld är att leva i ett sammanhang där den enskilda individen är underordnad kollektivet, det är alltid helt oacceptabelt i ett fritt samhälle. Hedersrelaterat förtryck kan ha många uttryck och drabba både pojkar och flickor. Oavsett hur hedersrelaterat våld och förtryck kommer till uttryck eller vem det drabbar är det lika oacceptabelt och måste bekämpas. Att förstå skillnaden mellan hedersvåld och annat våld i nära relationer är centralt för att nå resultat. För att öka kunskapen krävs att vi ger utbildning till all personal som jobbar med barn och unga så de kan upptäcka personer som lever i hedersrelaterat förtryck.

För att öka stadens kompetens och intensifiera arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck vill Centerpartiet att staden ska inrätta en särskild enhet som jobbar med frågan. Stockholm ska kunna erbjuda ett långsiktigt stöd utifrån individens behov med särskilt kontakts- och mentorskap. Centerpartiet vill öka stadens stöd till Origo som är ett resurscentrum för hedersrelaterat förtryck och våld. Här samverkar länets kommuner, polisen, och regionen med team av olika yrkesgrupper under samma tak.

Organisationer eller andra som bidrar till hedersförtryckande normer eller kriminella klanstrukturer ska bekämpas och eventuella offentliga bidrag och tillgång till offentligt ägda lokaler dras in.

För att ännu bättre än idag fånga upp unga som lever under hedersrelaterat våld och förtryck vill vi också att staden arbetar mer förebyggande tillsammans med socialtjänsten och skolorna. Information om vilken hjälp som det offentliga kan erbjuda behöver nå fler. Stockholms stad ska arbeta aktivt med att nå ut med information var man vända sig om man utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck till exempel genom informationsskyltar på offentliga toaletter.

CENTERPARTIET VILL:

- Inrätta en särskild enhet som jobbar med hedersrelaterat våld och förtryck till exempel med uppsökande verksamhet tillsammans med socialtjänst och skolorna
- Ge utbildning till all personal som jobbar med barn och unga så att de kan upptäcka personer som lever under hedersförtryck
- Arbeta aktivt med information om var personer som utsätts för hedersförtryck kan vända sig, till exempel med infoskyltar på offentliga toaletter

En stad där kvinnor är trygga

Våld i nära relationer kan se olika ut men oftast är det kvinnor som drabbas. Stockholm måste ge det stöd som gör det möjligt för kvinnor att lämna våldsamma relationer. Därför behöver det finnas förtur i bostadskön, stöd för de som behöver och akut skydd på kvinnojouren. Det är viktigt att kvinno- och outhäms och andra organisationer kan jobba långsiktigt och inte i korta projekt. Centerpartiet vill trygga dessa organisationernas långsiktiga planering och verksamhet genom finansieringsavtal som tar hänsyn till hur organisationerna bäst behöver arbeta för att uppfylla behoven för de våldsutsatta kvinnorna.

Det är viktigt att på olika sätt nå ut med information om vilka rättigheter man har som kvinna i Stockholm och vilket stöd det går att få från samhället. Det är också viktigt att på olika sätt bygga upp ett förtroende mellan myndigheter och medborgare så att de personer som hamnar i en utsatt situation vågar söka hjälp. Det ska vara en självklarhet för alla i Stockholm att här bestämmer kvinnor över sina egna liv och sina egna kroppar. Här väljer kvinnor själva vad de vill jobba med, vad de vill ha på sig, vem de vill leva med eller om de vill skiljas. Det är rättigheter som gäller alla i hela Stockholm.

Kvinnor känner en större otrygghet än män när det gäller att röra sig utomhus under kvällstid. För att hitta de platser där medborgarna känner sig otrygga ska trygghetsvandringar genomföras i alla stadsdelar tillsammans med polisen och civilsamhället. På så sätt kan otrygga platser identifieras och insatser kan vidtas för att tryggheten ska öka.

CENTERPARTIET VILL:

- Ge stöd och en möjlighet att gå före i bostadskön för våldsutsatta kvinnor
- Ge långsiktigt stöd till ideella organisationer, som t.ex. kvinno- och tjejjourer
- Att Stockholms stad tillsammans med medborgarna genomför trygghetsvandringar i hela staden för att identifiera otrygga platser för att kunna ta fram en åtgärdsplan för att öka tryggheten

En stad som byggs trygg

För att människor ska känna sig trygga måste vi också skapa en levande, upplyst och välskött stad. Bästa sättet att identifiera de platser där människor idag känner sig otrygga är en nära dialog med medborgarna. Staden bör utöka arbetet med trygghetsvandringar där medborgare och civilsamhället får möjlighet att beskriva vilka platser som idag upplevs otrygga och hur de tror att vi bästa kan åtgärda detta.

Vi vill fortsätta det arbete vi påbörjat med att förbättrad belysning, fler parkmöbler, fler skräpkorgar och siktförbättrande åtgärder samt förebyggande av nedskräpning, klotter och annan skadegörelse. Det är så vi skapar platser där människor vill röra sig och känner sig trygga. Det är viktigt att vi har ett särskilt fokus på de mest otrygga och utsatta platserna i staden.

Centerpartiet vill fortsätta att utveckla arbetet med platssamverkan och platsaktivering i syfte att skapa trygga och attraktiva utemiljöer. Det görs i samverkan mellan staden, fastighetsägare, näringsidkare, kultursektorn, civilsamhälle och andra aktörer för att utveckla attraktiva och trygga stadsdelar i hela staden.

Allmännyttan borde få minskade krav på affärsmässighet i hyreskontrakt för lokaler och istället ett tydligt ansvar för att öka ytterstadens attraktivitet genom fler näringsverksamheter i marknivå.

Centerpartiet vill också att Stockholms stad i samarbete med polisen och medborgare se över var fler trygghetskameror kan sättas upp på prioriterade platser där människor idag känner sig otrygga.

Under nästa mandatperiod vill vi genomföra en nödvändig satsning på ytterstaden, om 10 miljarder under hela mandatperioden. Vi vill se till att bygga ihop staden och rusta upp eftersatta bostadsområden. Vi vill bygga ut kollektivtrafiken, bygga fler bostäder och satsa på fler parker och tillgängliga grönområden. Vi vill säkerställa skolans kvalitet och att det finns lokala företag och jobb. Vi vill också satsa på kultur, idrott och fritid för att alla barn ska ha en meningsfull och aktiv fritid. Vi vill också öka städning och skötseln av stadsmiljön för att skapa välskötta, levande och trygga stadsdelar.

CENTERPARTIET VILL:

- Att staden för en dialog med medborgarna och genomför trygghetsvandringar i hela staden tillsammans med medborgare och civilsamhället för att identifiera otrygga platser och tar fram en åtgärdsplan, samt öka tryggheten på platser som upplevs som otrygga
- Verka för att öka tryggheten i vår stad genom att göra den ännu mer upplyst, välskött och levande
- Starta upp platssamverkan och platsaktivering på fler platser i Stockholm
- Genomföra en satsning på ytterstaden där vi investerar 10 miljarder i bättre stadsmiljö, renovering, bostäder och infrastruktur
- Att idrotts, kultur- och andra aktivitetsytor prioriteras i stadsmiljön för att bidra till en trygg stad

En bättre krisberedskap och ett starkare civilt försvar

Samhället behöver kunna hantera många olika kriser, det har både storskaliga skyfall med översvämningar och pandemin visat i närtid. Rysslands invasionskrig i Ukraina visar att militära konflikter inte bara tillhör historien, utan också är en del av Europas och vår egen samtid. Ett väpnat angrepp mot Sverige kan inte uteslutas och som huvudstad är Stockholm särskilt utsatt.

Stockholm ska vara en stad som kan förebygga och hantera många olika fredstida kriser och händelser, men också militära hot och cyberhot. I planeringen av stadens verksamheter ska ett totalförsvarsperspektiv finnas med och sårbarheter ska kartläggas och minskas. Oavsett vad som händer ska Stockholm stad vara berett och kunna agera, beredskapsplaner ska vara uppdaterade och övade i stadens förvaltningar och bolag såväl som i den politiska ledningen.

Oavsett vad som händer ska stadens förskolor, skolor, LSS-verksamheter och äldreboenden ha tillgång till mat och vatten under minst tre månaders tid, och det ska finnas både evakueringsplaner och en organisation som vid behov kan iordningsställa och försörja stadens skyddsrum. I den har både räddningstjänsten och en organiserad frivillighet (FRG eller frivilliga försvarsorganisationer) en viktig roll. Genom frivilligrörelsen kan fler stockholmare bidra till ett uthålligt försvar av staden.

När någonting allvarligt händer kommer behovet av information vara mycket stort bland allmänheten, samtidigt som information kanske inte är lättillgänglig. Här finns en potential för biblioteken att ha en viktig roll för att säkerställa att information finns tillgänglig och lättare kan spridas.

CENTERPARTIET VILL:

- Att staden tar fram en livsmedelsstrategi för fredstida kriser och höjd beredskap, som innehåller lager av nödvändiga varor en organisation för nödvattenförsörjning under minst tre månaders tid
- Att staden utvecklar en organisation för evakuering och i ordningsställande av skyddsrum som inkluderar både räddningstjänst och organiserade frivilliga
- Att biblioteken och föreningsdrivna samlingslokaler kan användas som informationspunkter för invånarna i kris och i händelse av längre elavbrott eller om de elektroniska kommunikationerna
- Att staden samverkar med och uppdrar åt ideella föreningar och frivilliga försvarsorganisationer att öka kunskapen bland allmänheten hur de kan klara sin egen försörjning av mat, vatten och värme under 7 dagar
- Arbeta för att Storstockholms brandförsvaret genom utbildning, övning och resurser kan hantera, kemiska, biologiska och radiologiska och nukleära händelser

EN STAD ATT BO I

Stockholm ska vara en växande och attraktiv stad som lockar människor, företag och besökare från hela världen. Stockholm behöver bli ännu bättre på att få fram tillräckligt många bostäder och kanske viktigast av allt, överkomliga bostäder i olika prisnivåer. Stockholm ska vara en stad med utbud av såväl exklusiva våningar som billiga första boenden och allt där emellan.

Bostadsbristen är stor och bostadsbyggandet går inte tillräckligt fort. Men lösningen på bostadsbristen i Stockholm är inte enbart fler nybyggda bostäder, det handlar också om att tillgängliggöra bostäder som inte utnyttjas, att förenkla byggregler och att reformera hyresmarknaden.

Bostadsbristen drabbar unga som ska flytta hemifrån och barnfamiljer som delar på sig med hotar också både Stockholms företagsklimat och utvecklingen som storstad. För att komma till rätta med den här problematiken behövs politiskt mod och nya lösningar och för att politiken ska bli långsiktig krävs bred politisk enighet och reformer i både kommun och riksdag. Den politik som hittills förts går för långsamt. Vi behöver mer rörlighet, pröva fler och nya upplåtelseformer, bättre utnyttjande av de bostäder som redan finns och en stor nybyggnation. Miljö och social hållbarhet ska vara fundament i ett långsiktigt hållbart byggande där människor trivs och känner sig trygga i sitt bostadsområde.

Bostadsmarknaden i Stockholm ska fungera så bra att människor som söker en första bostad hittar en och att människor vars bostadsbehov förändras känner trygghet i att lämna sin bostad för att hitta en ny.

CENTERPARTIET HAR:

För första gången når Stockholm stad sitt bostadsmål om att markanvisa 10 000 bostäder varje år. Det betyder att vi nu bygger i takt för att nå målet att bygga 140 000 nya bostäder till 2030. Rekordmånga hyresrätter har också förmedlats.

Ett historiskt kvalitetspaket för Stockholms har tagits fram under mandatperioden i form av ny byggnadsordning, arkitekturpolicyn och strategin för småhus- och villaområden. Detta för att Stockholm ska utvecklas med både klassisk och nytänkande arkitektur, med levande bottenvåningar för att skapa goda boendemiljöer och ett attraktivt stadsliv.

Centerpartiet har också varit ledande i att ta fram Stockholms stads första kulturstrategiska program, vars mål bland annat är att när staden växer ska rum för kultur och socialt värdeskapande verksamheter planeras in från början. En inriktning som medverkar till levande, trivsamma och trygga boendemiljöer.

Vår vision om att överdäcka motorvägar och spårområden med bostäder, stadsliv och kontor börjar ta form i och med Hagastaden och nu senast Centralstaden som är det senaste tillskottet i Stockholms stadsutveckling.

Centerpartiet har länge varit pådrivande för att Stockholm ska bygga mer på höjden och där igenom få plats med fler bostäder samtidigt som vi kan bevara stadens parker och grönområden. Nu har flera projekt med högre hus blivit verklighet med Liljeholmskajen och Norra tornen. Vi har lyckats med att bygga både

högre, vackrare, snabbare och mer hållbart, och samtidigt räddat mycket viktiga grönområden, så som Årstaskogen och Fredhällsparken. Så har Centerpartiet aktivt bidragit till att Stockholm växer med kvantitet, men framförallt, med kvalitet.

En stad med fler billiga bostäder

Stockholms stad har ett ansvar att möta upp rätten till bostad för kommunens invånare. Samtidigt ökar kostnaden för att bygga nya bostäder och trots att allt fler väljer att bli stockholmare varje år börjar efterfrågan på stora nyproducerade hyresrätter att minska på grund av höga hyror. Däremot efterfrågas billigare hyresrätter av stora grupper som redan idag finns i Stockholm eller önskar flytta hit. Därför måste vi hitta sätt att erbjuda fler lägenheter med lägre hyra för att klara bostadsförsörjningen för alla. Centerpartiet menar att det måste bli möjligt att hyra ut bostäder billigt till målgrupper som idag har svårt att ha råd att bo i Stockholm.

Stockholm måste vara en stad där alla kan bo och särskilt viktigt är det att människor med samhällsviktiga jobb som polis, sjuksköterska eller lärare kan bo och leva i Stockholm. Idag gör de höga bostadspriserna att det kan vara svårt.

Ett viktigt verktyg som staden bör använda är att ställa villkor på billigare bostäder när mark upplåts för att bygga nya bostäder. Särskilt bör en andel av alla markanvisningar till både allmännyttan och privata hyresvärdar vara öronmärkta för särskilt billigt boende och därmed upplåtas med lägre pris för byggrätterna. Stockholms stad bör samarbeta i tidigt skede med privata byggherrar som vill bidra till fler billiga bostäder. Vid nybyggnation ska billiga bostäder integreras med andra former av bebyggelse för att minska segregationen. Stockholms stad bör också vara mer flexibel med finansieringsprincipen för enskilda bostadsprojekt och istället se till nyttan för hela staden, inklusive målet om en hållbar bostadsförsörjning, när stadsutveckling genomförs.

Det måste också bli billigare att bygga bostäder. Det handlar till exempel om stela regelverk, långa handläggningstider och långdragna överklaganden. Därför vill Centerpartiet att alla byggnormer ses över och att de som inte är ändamålsenliga plockas bort. Det kan till exempel handla om att studentbostäder inte ska behöva ha samma krav på parkeringsplatser men också att det byggs lägenheter med något enklare standard som fler kan ha råd med än. Även regelverk kring riksintressen, strandskydd eller kulturskydd fördyrar eller sätter käppar i hjulet för nybyggnation. Centerpartiet vill genomföra en översyn av de riksintressen som påverkar bostadsbyggande i Stockholm och även pröva ifall bostäder kan vara ett eget riksintresse. Kulturskyddet bevarar många viktiga värden men är inte alltid ändamålsenligt. Vi vill förenkla och renodla kulturskydden till ett enhetligt skydd som är lättare att tillämpa.

I stadens alla vindsvåningar, källarutrymmen och underutnyttjade affärs- och fabrikslokaler finns stor potential till att inreda och skapa nya, billiga bostäder, på mycket kort tid. Vi vill också att man i ett ser över möjligheten och nyttan med att höja bostadsområden med en eller ett par våningar, i syfte att snabbt och enkelt skapa fler bostäder utan att ta mer grönyta i anspråk.

CENTERPARTIET VILL:

- Att Stockholms stad ska markanvisa en betydande andel bostäder för billigare boende och i samband med detta ta ut lägre pris för byggrätterna
- Förutsättningslöst utreda vad som står i vägen för billigare nyproduktionskostnader
- Ta fram enklare byggnormer och översyn av riksintresse, strandskydd och kulturskydd
- Att det inkomstkrav som idag krävs vid tillträde till ett förstahandskontrakt ska beräknas på samtliga typer av inkomster
- Skapa nya billiga bostäder i vindsutrymmen, källarlokalerna och underutnyttjade affärslokaler
- Att Stockholm ska möjliggöra för fler och mer ändamålsenliga studentbostäder

En stad med ökat bostadsutbud och större rörlighet

Förutom fler billiga bostäder som sänker tröskeln in på Stockholms bostadsmarknad finns det också ett stort behov av att tillgängliggöra fler bostäder och göra det möjligt för människor att lättare byta boende om deras bostadsbehov ändras. Stockholm behöver alltså inte bara fler bostäder i olika prisnivåer, det behövs också finnas bostäder för de som snabbt behöver en bostad men kanske under en mer begränsad tid.

Ett vanligt första steg in i ett boende är en hyresrätt. Tyvärr kan vi konstatera att tillgången på hyresrätter långt ifrån motsvarar den efterfrågan som finns. För att få ett förstahandskontrakt krävs ofta ett decennielångt köande. Bristen på hyresrätter blir inte bara ett problem för dem som behöver någonstans att bo, det blir också ett problem för tillväxt och utveckling i Stockholm eftersom människor som behövs för att jobba hindras att göra detta.

Vi behöver därför bygga fler hyresrätter, komma till rätta med den svarthandel med bostadskontrakt som finns idag och vi behöver motverka de inlåsnings effekter som gör att människor inte vill släppa sin hyresrätt trots att deras bostadsbehov förändrats. Hyresmarknaden behöver också snarast nationella reformer för att korta bostadsköerna och öka rörligheten. En socialt ansvarsfull och långsiktig omreglering som ökar marknadsinslagen, samtidigt som bostadsbidragen utökas för de hushåll som behöver stöd, är helt nödvändig för att hyresmarknaden ska fungera bättre.

Centerpartiet vill att hyresrätter och bostadsrätter ska kunna kompletteras med fler upplåtelseformer såsom ägarlägenheter och kooperativa boendeformer där en hyresrättsförening kan äga fastigheten där hyreslägenheterna finns. Ett annat sätt att öka utbudet av bostäder är att fortsätta arbetet med att underlätta för villaägare att ordna med en uthyrningsdel av fastigheten eller att bygga ett attefallshus på tomten. För en bostadsmarknad med riktig rörlighet krävs också att det går att finansiera sitt bostadsköp och lånerestriktionerna behöver därför ses över. Men även rörlighetshämmande skatter som reavinstskatten behöver justeras som del av en större reform

En annan sak som håller tillbaka ett ökat utbud av bostäder är de långa handläggningstiderna för planprocesser och bygglov. Ett hårt tryck på Stockholm stads stadsbyggnads- och exploateringskontor gör att fokus hamnar på stora projekt och markanvisningar. Detaljplaner för mindre områden läggs ofta på hög och utvecklas inte. Därför är det viktigt att effektivisera Stockholms planprocesser genom ökade personella resurser, digitalisering samt utökad transparens för allmänheten som kan korta överklagandeprocesser. Därutöver behöver staden samla ihop flera mindre detaljplaneområden och därigenom kunna korta processen genom att större markanvisningar kan ske samtidigt till ett antal mindre byggaktörer. På detta sätt kan också konkurrensen förbättras och fler aktörer bidra till Stockholms byggtakt.

CENTERPARTIET VILL:

- Bygga fler hyresrätter och öka rörligheten
- Underlätta för fler att hyra ut en del av sin bostad eller en tillbyggnad på tomten
- Effektivisera Stockholms stads arbete med planer och bygglov för att snabbare få igång fler byggprojekt

En stad med blandade bostadsområden

Allt fler människor väljer att flytta till Stockholm och antalet stockholmare växer. På många håll i Stockholm byggs nya bostadsområden och stadsdelar utvecklas och byggs till. När vår stad växer är det viktigt att den växer långsiktigt hållbart och att vi i det nya lägger grunden för en hållbar och miljövänlig livsstil. Vi behöver planera staden inte enbart för att få rum med så många bostäder som möjligt utan också för att bostadsområdena som växer fram ska ha god tillgång på förskolor, idrottsytor, grönområden och rum för kultur och möten.

Ett sätt att lösa detta på är att bygga på höjden. Genom att bygga högre så använder vi Stockholms mark mer effektivt och sparar parker och grönområden. Då blir det även möjligt att använda kollektivtrafik på ett långt mer effektivt sätt än idag. Centerpartiets vision om Stockholms stadsmiljöer grundar sig på en stad präglad av tät kvartersbebyggelse, variation och mångfald med en livfull stadsmiljö. Ett annat sätt att effektivt utnyttja den mark som redan är bebyggd och på det sättet värna grönområden eller villaområden är att verka för fler överdäckningar av vägar och spår eller påbyggnad av redan befintliga flerfamiljshus.

Stockholm byggs hållbart genom att blanda olika boendeformer. I vår stad ska alla få plats och människor med olika erfarenheter ska kunna träffas i sin vardag. Centerpartiet vill därför se en blandning av upplåtelseformer och bostadsstorlekar i alla bostadsområden. Att blanda boendeformer är lika viktigt i ytterstaden som i innerstaden. Stockholm, och Sverige ska våga se bortom hyresrätten och bostadsrätten. I andra länder präglas bostadsmarknaden av en mångfald av boendeformer. Vi har den här mandatperioden utrett och arbetat med bland annat kollektivboenden, ägarlägenheter, talangbostäder, moderna student- och seniorboenden. Det arbetet ska fortsätta och växlas upp.

Dessutom brådskar behovet av att utveckla Stockholms miljonprogramsområden om vi på allvar ska kunna utmana segregationen. Via detaljplaner och byggrätter kan staden säkerställa olika boendeformer som ger blandade områden. Vi vill också uppmuntra till subventionerade egnahemsköp och strategiska ombildningar. Staden ska aktivt överbrygga segregeringande barriärer och bygga ihop olika stadsdelar med olika socioekonomiska grupper. Så bygger vi Stockholm långsiktigt starkt.

CENTERPARTIET VILL:

- Bygga högre och överdäcka spår och vägar för att använda marken effektivt och spara på grönområden
- Att staden inte enbart planeras för att få rum med bostäder utan också ska ha god tillgång till förskolor, idrottsytor, grönområden och rum för kultur och möten
- Bygga blandat där olika upplåtelseformer och bostadsstorlekar motverkar segregation
- Bygga ihop stadsdelar och därigenom ta bort segregeringande barriärer mellan människor

EN STAD MED EN SKOLA I VÄRLDSKLASS

Skolan ska vara grunden för att jämna ut sociala skillnader och ge alla möjligheten till egna livsval. Att klara skolan är den enskilt viktigaste faktorn för att våra barn ska kunna bygga sig ett bra liv. Därför behöver vi en skola där varje elev ges förutsättningar att lyckas. Utbildning är en av de centrala grundstenarna i vårt demokratiska samhälle och även en rättighet för alla barn.

Stockholms skolor ska vara de bästa i Sverige och bemöta varje elev utifrån deras egna behov och förutsättningar så att varje individ når så långt de själva kan. Den som inte har lika lätt att lära ska få hjälp och stöd att utveckla sina kunskaper. Den som har stor kapacitet att lära ska få utmaningar och stöd att nå ännu längre. Och den som behöver stöd om annat i livet påverkar skolarbetet ska få det av elevhälsan eller sociala insatser.

Vi ska värna och fortsätta att utveckla valfriheten för alla elever och en mångfald av skolor, samtidigt som vi måste se till att alla skolor håller en hög kvalitet. Skolvalet ska bli mer transparent för familjerna och engagera fler till att vara aktiva i sina barns skolgång från förskola till gymnasiet.

Varje förälder ska känna sig trygg med att lämna sitt barn till förskolan varje morgon. En barnomsorg med en stor valfrihet gör att föräldrar kan välja det alternativ som passar familjen och deras barn bäst.

Pedagogerna, lärarna och rektorerna är kärnan i skolarbetet och ska ha ett tydligt mandat att leda undervisningen och skolans arbete. Därför ska staden aktivt minska tiden de lägger på administration och annat utanför kärnan i uppdraget. Stockholms skolor ska erbjuda bra löner och villkor och utveckling i arbetet för att både attrahera nya lärare och få duktiga lärare att stanna kvar.

CENTERPARTIET HAR:

Under den här mandatperioden har Centerpartiet varit med och åstadkommit en vändning i den kommunala skolan i Stockholm med stigande kunskapsresultat i stadens särskilt utsatta områden. Vi har arbetat med stöd från lektorer till lärargrupperna på flera skolor för att stärka och utveckla undervisningen. Den positiva utvecklingen i Järvas skolor för betyg och behörighet i både årskurs 6 och 9 får nu vara ledstjärna för arbetet i andra stadsdelar.

För Centerpartiet är det viktigt att alla barn och föräldrar får möjligheten att välja skola. Vi har därför arbetat aktivt för att staden ska informera alla föräldrar om vikten av att ta chansen att välja skola inför förskoleklass, med fokus på utsatta områden där andel aktiva skolval är lägre.

Centerpartiet har varit med och säkrat att alla elever, oavsett om de går i kommunal eller fristående skola, som är i behov av särskilt stöd får mer resurser. Vi har räddat de fristående resursskolorna när lagen inte fungerade. Vi har påbörjat en omfattande utbyggnad av även den kommunala skolans särskilda stöd. Alla elever som behöver ska få gå i en särskild undervisningsgrupp på sin skola och i varje stadsdel ska det inrättas en eller flera resursgrupper för elever som har så omfattande behov att inte hemskolan räcker till.

Vi har arbetat för att ge rektorer och lärare möjlighet att bättre kunna fokusera på det pedagogiska uppdraget. Därför får nu rektorerna mer stöd från den centrala förvaltningen kring administration, ekonomi och HR med direkt hjälp från specialister. Vi minskar på antalet projekt och samarbetspartners i skolan för att lärarna ska kunna fokusera på kärnuppdraget.

För att hjälpa elever med hög frånvaro har vi infört skolsociala team i hela staden. Hög frånvaro i skolan kan leda till utanförskap, kriminalitet och missbruk och svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Teamen stöttar eleverna med individuella insatser för att kunna bryta den negativa spiralen och nå gymnasiebehörighet. Där det har behövts har vi ökat samarbetet med polisen för att löpande öka trygghet och skolnärvaro.

En stad där alla kan välja skola

Införandet av valfriheten har varit en av de viktigaste reformerna i skolans historia och är något många idag tar för givet. Det finns en stor utmaning i att behålla valfriheten att välja förskola och skola och samtidigt minska skillnaden i förutsättningar mellan stadens skolor där bostadssegregationen är den klart största bidragande faktorn. Lösningen på segregationen kan inte vara att ta bort elevernas och föräldrarnas möjlighet att välja utan istället att alla barn i Stockholm aktivt får välja skola.

Det fria skolvalet behöver utvecklas för att passa fler, blir mer transparent och ge dem som flyttat till Stockholm nära skolstart eller som inte tidigt satt sina barn i kö samma chans att få välja skola. Vi vill att Stockholm ska ha ett gemensamt system där familjer kan söka till alla skolor inklusive friskolor vid samma tillfälle och att det ska vara möjligt att söka till fler skolor för att minska risken att slumpen ändå får avgöra skolplaceringen. Principen för fördelning av platser till skolor med fler sökande än platser behöver ses över.

Vi vill reformera kösystemet så att ingen ska känna sig tvingad att ställa sina barn i kö redan på BB och där de som flyttat sent till eller långt inom Stockholm ska ha samma möjlighet som andra att kunna välja skola. Idag är det enbart närhet eller kösystem som avgör om man får plats på en skola. Vi vill se att fler elever får möjlighet att gå i en skola utifrån det fria skolvalet, snarare än närhet. Fristående skolor ska kunna använda kötid för urval upp till tre år före skolstart för maximalt 50% av platserna.

För att elever och föräldrar ska kunna göra ett välinformerat skolval måste tillgången till information om olika skolor bli bättre. Alla skolor ska dela förutbestämd relevant och likvärdig information med myndigheterna, för att statistik och andra uppgifter ska bli offentlig och lättillgänglig för alla. Bland annat bör antal elever, lärartäthet, betygsfördelning, resultat på nationella proven och offentlig finansiell information om omsättning och utdelning av överskott göras tillgänglig. För att alla elever ska bedömas jämnt ska nationella prov rättas centralt och inte av den enskilda skolan.

Vi ska inte acceptera skolor som inte ger eleverna likvärdiga förutsättningar, oavsett driftsform. För att öka kvaliteten i skolan ska resurser sättas in där de gör mest nytta och kopplingen mellan varje skolas behov och resurstilldelningen bli bättre. Tilldelning av resurser och olika personalkategorier ska bygga på en lokal diskussion tillsammans med rektorer och deras medarbetare om de faktiska behoven på varje skola för att ge bästa effekt. Skolor som inte kan utföra sitt uppdrag måste vi oftare se till att stänga.

CENTERPARTIET VILL:

- Säkerställa att alla barn och föräldrar i Stockholm gör ett välinformerat och obligatoriskt fritt skolval
- Utveckla skolvalet med ett gemensamt kösystem för alla Stockholms skolor och med begränsad kötid
- Att resurserna till skolan tydligare ska kopplas till respektive skolas elevers behov oavsett driftsform
- Införa syskonförtur till förskolan så att syskon till elever i grundskolan har förtur till tillhörande förskola

En stad där alla ska klara skolan

Barn som av olika anledningar behöver stöd för att klara skolan behöver få tidigare insatser för att inte riskera att misslyckas med skadad motivation och självkänsla som följd. Skolan behöver bli bättre på att hitta arbetssätt som gör det möjligt för elever med olika förmågor att nå så långt som möjligt. Där vissa elever behöver möjlighet och tid att få arbeta längre med samma material, behöver andra fler närvarande vuxna eller mer en mer utmanande skolgång för att fortsätta vara fullt stimulerade och motiverade.

Det finns idag en växande grupp elever som har mycket låga kunskaper i svenska språket när de börjar i skolan och som kognitivt inte klarar av att komma ikapp. Vi behöver stärka kedjan för språkutveckling från förskola till skola och fortsätta utveckla språkförskolor och stöd till nyanlända familjer för att stärka deras språkkunskaper och barnens utveckling. Modersmålet är en viktig resurs i arbetet med elevers språk- och kunskapsutveckling där utvecklingen sker i samverkan med övriga ämnen. Modersmåls lärare och studiehandledare ska vara ett stöd i alla ämnen för elever som behöver.

Ett sätt att öka studiemotivationen och få fler elever att se kopplingen mellan studier och arbetslivet är att öka kunskapen om vägen till olika yrken. Centerpartiet vill därför se en ökad närvaro av näringslivet i skolan. Både privata och offentliga arbetsgivare har ett intresse av att säkra kompetensförsörjningen genom fler kontaktytor med skolan. Samverkan med näringslivet kan också öka både elever och lärares insikter om vad utbildningen behöver leverera och eleverna får en förståelse om vilka möjligheter som finns på framtidens arbetsmarknad. Goda kontakter mellan skola och arbetsgivare är likaså en viktig del i arbetet med en bra studie- och yrkesvägledning.

För många elever hade distansundervisningen under pandemin negativa konsekvenser men för en del var det en positiv förändring som fick dem att delta mer aktivt i undervisningen. Stockholm ska ta tillvara dessa erfarenheter och använda dem för att möta fler elever flexibelt framöver. Fjärrundervisning för elever med särskilda behov och hemmasittare behöver byggas upp. Lovskola ger ytterligare möjlighet att ge alla elever med olika förmågor förutsättningar att nå så långt som möjligt och bör säkerställas i hela staden för mellan- och högstadiet.

Stockholms stad bedriver ett framgångsrikt arbete med ökad samverkan mellan skola och socialtjänst och det arbetet ska fortsätta och utvecklas vidare. Det är lika viktigt att vi nu tar situationen för elever med stora särskilda behov på allvar fullt ut. Då kan vi undvika att de hamnar i ett personligt utanförskap som dessutom ofta leder till stora följdkostnader för staden och samhället på sikt. Vi behöver både bygga ut stadens egna resursverksamheter i skolan och säkerställa att fristående resursskolor fortsatt kan vara en del av Stockholms skolutbud så länge elever och föräldrar behöver och väljer dem.

CENTERPARTIET VILL:

- Att skolan ska bli bättre på att tidigt identifiera barn i behov av särskilt stöd och sätta in rätt insatser
- Stärka språkutvecklingen i förskolan och skolan för barn med dåliga språkkunskaper där modersmålet bör ses som en resurs
- Öka arbetslivets närvaro redan i grundskolan för att öka motivation och förståelse för vägen till olika yrken
- Ta med erfarenheterna från distansundervisningen under pandemin för att kunna erbjuda mer flexibilitet i framtiden när elever behöver
- Fortsätta att bygga ut Stockholms stads egna resursverksamheter och säkerställa att fristående resursskolor kan fortsätta vara del av skolutbudet
- Förstärka stadens centrala stöd till skolor utefter deras behov

En stad som stärker lärarens roll

Förskolelärarna, lärarna och rektorerna är de som har kunskapen om hur skolan och förskolan bäst ska arbeta och bli bättre. Skolreformer ska genomföras i samarbete med professionerna för att vara förankrade och fungera ute i verksamheterna. Förbättrade elevresultat uppnår skolan när vi utvecklar undervisningen med kunskap och lärarens profession i centrum. Detaljstyrning med för många mål från centralt håll ska minska till förmån för rektors och lärares inflytande att bedriva det dagliga arbetet. Alla lärare måste också få återkommande kompetensutveckling, större inslag av kollegialt lärande och tydliga karriärvägar. Vi vill öka andelen behöriga förskollärare och lärare, bland annat genom att öka antalet platser för vidareutbildning från barnskötare till förskollärare. Vi vill också stötta det kollegiala samarbetet på skolorna genom tydligare och bättre riktlinjer för förstelärare.

För att stärka det pedagogiska såväl som organisatoriska ledarskapet behövs både kompetensutveckling och minskad administration för skolledare på alla nivåer. Centralt stöd, coaching och centralisering av administrativa resurser ska öka.

Att höja lärarnas status är centralt för att locka fler till läraryrket, vilket är absolut nödvändigt för att säkra kompetensförsörjningen till skolan framöver. Stockholms skolor ska kunna erbjuda bra löner och villkor för att både attrahera nya lärare och rektorer och få duktiga medarbetare att stanna kvar. Skolor med hög personalomsättning bör granskas särskilt vid ordinarie uppföljning och kvalitetskontroll för att upptäcka och motverka brister i enskilda skolor och enheter. Vi behöver också bli bättre på att locka erfarna och skickliga lärare och rektorer till de skolor som har störst utmaningar.

CENTERPARTIET VILL:

- Att skolreformer tas fram och utvecklas i samarbete med förskollärare, lärare och rektorer för att vara förankrade och fungera i förskolorna och skolorna
- Minska administrationen för förskollärare, lärare och rektorer och ge läraren tid och möjlighet att utveckla sitt arbete med kollegor och aktuell forskning
- Höja statusen på läraryrket genom konkurrenskraftiga löner och villkor för att säkra kompetensförsörjningen
- Öka andelen behöriga förskollärare och lärare
- Verka för att Stockholms stad går före med central rättning av nationella prov
- Verka för tydligare och bättre riktlinjer för förstelärare
- Säkerställa tydligare styrning för ämneskompetensfortbildning
- Verka för mindre kursgrupper i grundskolan och gymnasieskolan
- Öka antalet platser för vidareutbildning från barnskötare till förskolelärare
- Att som en del av ordinarie kvalitetsgranskning och uppföljning granska skolor med hög personalomsättning

En stad där skolan stärks av digitalisering

Digitaliseringen i skolan ska utgå från pedagogikens, skolornas, lärarnas och vårdnadshavarnas behov. Vi vill öka möjligheten till digital kompetensutveckling hos våra lärare. Därför vill Centerpartiet att Stockholm inför "digitala förstelärare" som kan ge stöd till sina kollegor kring pedagogik i digital miljö.

För en likvärdig skola behöver skillnaden mellan elever när det gäller tillgänglighet till dator, mobil, kamera och internetuppkoppling jämnas ut. En tydligare bild av hur stort behovet är i Stockholm behöver tas fram och leda till en plan för hur alla elever ska kunna ha tillgång till samma digitala verktyg och tidigt få lära sig digitala färdigheter.

Skolplattformen, som är en digital plattform för Stockholms skolor, har varit ett stort misslyckande och stora förbättringar måste bli verklighet. Skolplattformen behöver bli mer användarvänlig för både elever, lärare och föräldrar där framtida system ska ha en struktur och inriktning så de är öppna för framtida innovationer som gör den mer tillgänglig och lätt att använda. Då kan de bli både mer användarvänliga och kosta mindre. Skolplattformen och andra instrument ska vara funktionella hjälpmedel som minskar på administration och gå att använda utifrån de behov som skolan, elever och föräldrar har. Centerpartiet har välkomnat de utomstående initiativ som har varit med och utvecklat skolplattformen så att den blivit mer lättanvänd för föräldrar.

CENTERPARTIET VILL:

- Införa digitala förstalärare
- Göra en översyn av elevers tillgång till digitala verktyg i Stockholm, med utgångspunkt i elevens lärande, och ta fram en plan för att alla elever ska ha likvärdiga förutsättningar
- Utveckla och förbättra skolplattformen
- Utveckla stadens digitala system för skolan så de kan dra nytta av externa aktörer och innovationer

En stad som prioriterar elevers hälsa

Psykisk ohälsa bland barn och unga är ett växande samhällsproblem men vi vet att tidiga insatser tillsammans med stöd till föräldrar ger en positiv effekt på barns och ungdomars psykiska mående. Stockholms skolor ska vara en trivsamt, säker och trygg plats för såväl elever som personal.

Det är viktigt att elevhälsan arbetar främjande och kommer in tidigt i de fall där en elev behöver stöd. Genom att ha elevhälsan representerad i skolans ledningsgrupper finns deras perspektiv med vid alla avgörande beslut. Det är viktigt för att nå målet med en elevhälsa som ger elever det stöd de behöver när de behöver det för att klara skolan.

Centerpartiet vill att utbytet av erfarenheter mellan stadens skolor ska öka för att gemensamt höja kompetensnivån bland lärare och mellan elevhälsoteam. Elevhälsan måste bygga på kunskap och profession och får aldrig hänga på enskilda eldsjälar. Den måste ha tydliga krav på vad den skall innehålla och alla skolor måste tillhandahålla en elevhälsa som är komplett och som ständigt anpassas efter behoven på den enskilda skolan. Elevhälsan ska samverka med andra aktörer i vård- och omsorgskedjan till exempel med barn- och ungdomspsykiatri (BUP), primärvården och socialtjänsten. Samverkan och ansvarsrollerna behöver bli starkare och tydligare.

Vi vet att risken för psykisk ohälsa ökar om barn och unga inte är fysiskt aktiva eller inte har en aktiv fritid. Centerpartiet vill se mer rörelse under skoltid och ökad möjligheten till föreningsidrott i anslutning till skoldagen. Vi vill också att alla skolor

arbetar med fysisk aktivitet på recept där skolsköterskor kan skriva ut intyg på fysisk aktivitet till elever som behöver det. Stadens sim- och idrottshallar tar sedan emot och vägleder dem i fysisk aktivitet.

CENTERPARTIET VILL:

- Att elevhälsan ska finnas representerad i alla skolors ledningsgrupp
- Att utbytet av erfarenheter mellan stadens skolor ska öka för att gemensamt höja kompetensnivån i elevhälsoteamen
- Att elevhälsan ska samverka i högre grad än idag med andra aktörer i vård- och omsorgskedjan.
- Få fler barn fysiskt aktiva och ge fler barn som mår dåligt fysisk aktivitet på recept
- Att Stockholms stad verkar för förbättrad luftkvalitet och låga bullernivåer i sina förskolor och skolor

En stad med en kvalitativ förskola

Förskolan ska lägga grunden för framtiden, språkutveckling och kommande skolresultat och ge föräldrar trygghet i att barnen tas om hand på bästa sätt medan de arbetar eller studerar. Det måste finnas en stor valfrihet i barnomsorgen och bra information om valmöjligheterna så att det blir lättare att välja en förskola som passar varje familj och barn.

Förskolorna i Stockholm ska hålla en hög pedagogisk kvalitet och ge trygghet och omsorg i en för barnen stimulerande och trygg miljö. Barngrupperna ska inte vara för stora för att alla barnen ska bli sedda och få den individuella utveckling de behöver. Vi vill fortsätta att stärka deras arbete med att ge barnen en god tidig språkutveckling och fortsätta utveckla personalens egen språkliga kompetens i svenska om den brister.

De barn som gynnas mest av en god förskola är de barn som har de svåraste förutsättningarna, till exempel barn i socioekonomiskt utsatta eller nyanlända familjer. Samtidigt är det dessa barn som förskolan ofta inte når ut till. Centerpartiet vill att Stockholms stad jobbar mer uppsökande och aktivt vid kontakt med föräldrar för att öka inskrivningen på förskolan i områden där inskrivningsgraden idag är låg. Förskolan har också en viktig funktion för språkutvecklingen, för tidigt förebyggande arbete och för att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa eller som är i behov av särskilt stöd. Vi vill stärka samarbetet mellan förskola och socialtjänst för att nå fler familjer i ett tidigt skede.

Våra förskolor ska självklart vara giftfria miljöer och vi vill därför fortsätta arbetet med att ersätta material som har kända och farliga egenskaper. Det är viktigt att förskolebarn har tillgång till en stimulerande utemiljö, men samtidigt är det många förskolor i innerstaden som saknar gröna lektytor för barnen. Det positiva sambandet mellan kost, rörelse och hälsa grundläggs redan i förskoleåldern. Centerpartiet vill att alla barn ska lära sig kopplingen från jord till bord genom att

ge alla förskolor tillgång till odlingslotter och bättre tillgängliggöra stadens parker för barn i förskoleåldern. Genom enkla åtgärder som till exempel inhägnader kan tryggheten öka.

CENTERPARTIET VILL:

- Att barn med behov av stöd eller som far illa redan i förskolan får stöd och hjälp genom stärkt samarbete mellan förskola och socialtjänst
- Att alla förskolor är giftfria miljöer
- Tillgängliggöra stadens parker för förskolebarn
- Att alla förskolor ska ha tillgång till egna odlingslotter för att lära barnen om från jord till bord
- Ha fler introduktionsförskolor som når barn som idag inte går i förskolan
- Öka andelen i förskollärlärd undervisning
- Arbeta för att minska barngrupperna i förskolan, särskilt där behoven är som störst
- Verka för att förskolepersonal får påverka utformningen av förskolegårdar
- Att alla stadens förskolor har tillgång till social- och specialpedagogisk kompetens

EN STAD MED NÄRA STÖD OCH SERVICE

Om livet förändras och människor hamnar i svåra situationer ska samhället finnas där och hjälpa både i stunden och att komma vidare till en hållbar livssituation. Även om det personliga ansvaret för individens situation alltid är stort ska stödet finnas där för den som behöver samhällets hjälp, särskilt om behovet är mycket stort.

Det är extra allvarligt när barn far illa. Oavsett om det handlar om misshandel, psykisk ohälsa, försummelse eller ekonomiska svårigheter ska samhället finnas där för att fånga upp de barn som på olika sätt behöver stöd. Samhället måste också bli bättre på att förebygga att barn hamnar i utsatthet.

Stockholms stad har alltid det yttersta ansvaret för de personer som bor i Stockholm och byråkrati och bristande helhetssyn ska aldrig ge negativa konsekvenser för den enskilda. Oavsett vem du är eller var i staden du bor ska du ha samma möjligheter, samma trygghet och samma service.

CENTERPARTIET HAR:

Vi har permanentat satsningen Framtid Stockholm i Järva som är en kommunal insats som bedriver öppenvårdsinsatser med sociala stöd- och behandlingsinsatser för målgruppen barn och unga samt deras familjer. Samarbetet mellan skola och socialtjänst har stärkts i hela staden. För kvinnor utsatta för relationsvåld har stödet ökat, bland annat genom insatser för de som bor på så kallade mellanboenden. Staden har slutit samarbetsavtal med polisen för att jobba mot prostitution och det tillsammans med övergripande arbete mot människohandel har tillkommit i stadens egna prioriterade fokusområden.

Hemlösheten har minskat under mandatperioden både i gruppen hemlösa och i gruppen akuthemlösa som sover utomhus. Med hjälp av SHIS boskola är det hela 67% av de nyanlända som flyttar från SHIS till ett förstahandskontrakt.

Vi har stärkt samverkan kring personer med olika funktionsnedsättningar och förbättrat målgruppens möjligheter att komma in på arbetsmarknaden, exempelvis efter att ha gått ut gymnasiesärskolan.

Under mandatperioden har vi förstärkt och utökat säkerhetsarbetet för socialsekreterare i alla stadsdelar. Vi har ökat kompetensen i säkerhetsfrågorna för att skapa en trygg arbetsmiljö för stadens socialsekreterare. Skyddet har stärkts för barn som varit i förhör efter våld i hemmet. En sekretesshandbok har tagits fram för att underlätta samverkan mellan myndigheter.

En stad där alla har en trygg uppväxt

Alla barn har rätt till en trygg uppväxt. Socialtjänsten måste alltid skyndsamt hantera orosanmälningar som gäller barn och särskilt orosanmälningar som kommer ifrån de som möter barnen i deras vardag; förskola, skola och ibland polis och BUP. Socialtjänsten ska också i så stor utsträckning som möjligt återkoppla till förskola, skola och polis. Tidiga insatser är viktigt så barnen och deras familjer snabbt kan få det stöd de behöver. Det är också viktigt att alla som arbetar med barn har

kunskap om när och hur en orosanmälan ska göras. För att snabbt kunna sätta in tidiga insatser behöver vi fler socialsekreterare och kompetenshöjande insatser. Socialsekreterarnas arbetsbelastning ska inte stå i vägen för att insatser sätts in i rätt tid.

Socialtjänsten behöver arbeta systematiskt med föräldrar i behov av stöd redan när barnen är små. Många, inte minst i utsatta områden är rädda för socialtjänsten. Här behövs förtroendeskapande åtgärder i samarbete med civilsamhället. Nyanlända familjer behöver få information om barns rättigheter i Sverige och vissa behöver få stöd att hitta alternativ till att slå barn som en del av uppfostran. Våld mot barn kan inte i någon omfattning accepteras. Stockholm behöver kartlägga och ta fram en handlingsplan för att stoppa att barn utsätts för våld i hemmet.

Stockholm behöver fler familjehem för att kunna ge barn som inte har möjlighet att bo kvar i sin biologiska familj ett tryggt hem på kort eller lång sikt. Stockholm måste hitta fler sätt att hitta lämpliga familjehem men också se över vilka krav som ställs på familjehem så att fler lämpliga familjer får möjlighet att ta emot barn. Familjehemmen behöver också få bättre utbildning och handledning. Centerpartiet vill också att en vårdnadsöverflytt till familjehemmet alltid ska övervägas när barnet varit placerat i familjehem en längre tid för att ge fler barn en långsiktig trygghet. Barnets bästa ska sättas i första rummet. Vid vårdnadsöverflytt ska familjehemmet kunna ha möjlighet till fortsatt stöd från socialtjänsten.

Alla barn ska ha rätt till en aktiv fritid och det är extra viktigt för barn som på olika sätt växer upp under otrygga förhållanden. Stockholm ska arbeta mer aktivt med att erbjuda alla barn olika typer av aktiviteter, särskilt under skollov.

CENTERPARTIET VILL:

- Att socialtjänsten hanterar orosanmälningar snabbt, beslutar om insatser och stöd tidigt och ökar samverkan med förskola, skolan, polisen och BUP
- Att Stockholms stad kartlägger och tar fram en handlingsplan för att förebygga och stoppa att barn utsätts för våld i hemmet
- Arbeta för att få fler familjer att bli familjehem och att vid längre familjehemsplaceringar alltid överväga vårdnadsöverflytt

En stad där alla har ett hem

Hemlöshet är både en socialpolitisk och en bostadspolitisk fråga. Var och en har själv ett ansvar för sitt eget boende och socialtjänsten ska bara hjälpa den som är helt bostadslös och som har stora svårigheter att på egen hand skaffa en bostad. Särskilt viktigt är det att staden hjälper barnfamiljer utan bostad så att barn får ett tryggt boende. Bostadslösa barnfamiljer ska inte placeras på vandrarhem eller hotell utan erbjuds trygga och långsiktiga boendialternativ.

Ett tryggt boende, ett eget hem, är ofta en förutsättning för återhämtning och ökad livskvalitet för den som exempelvis lever i missbruk och hemlöshet. Stockholms stad arbetar därför sedan många år med konceptet "Bostad först" som ett sätt att

stödja personer ur hemlöshet. Det är ett koncept som vi vill se fortsätta utvecklas inom staden. Centerpartiet vill också att Stockholms stad fortsätter erbjuda en tak-över-huvudet-garanti så att ingen behöver sova utomhus.

Det behövs fler små lägenheter som personer med låg inkomst har råd med. Det behövs också större billiga lägenheter till barnfamiljer med svag ekonomi. Vi behöver också underlätta för sökande från utsatta grupper att få ett förstahandskontrakt genom att se över de krav som ställs av bostadsbolagen, exempelvis ska A-kassa, ekonomiskt bidrag och studiebidrag kunna räknas som inkomst.

I Stockholm stad finns också stiftelsen SHIS Bostäder, som är Stockholms stads bostadssociala resurs. De kan erbjuda ungdomar, ensamstående vuxna och familjer som av sociala eller ekonomiska skäl befinner sig långt ifrån den ordinarie bostadsmarknaden tillfälliga boenden upp till 5 år. SHIS ska också ha möjlighet att erbjuda personer som utsatts för relationsvåld, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck, ett tillfälligt boende. Under tiden på SHIS bedrivs boskola där de boende utefter behov erbjuds exempelvis skuldrådgivning och stöd i och information om hur man söker ett eget boende. Målet är att de boende själva ska hitta en långsiktig lösning. Också nyanlända placeras på SHIS boenden. Centerpartiet vill öka samarbetet mellan SHIS och fler privata hyresvärdar, bland annat för att få tillgång till fler bostäder i SHIS bestånd.

CENTERPARTIET VILL:

- Att Stockholms stads kommunala bolag ska fokusera på att bygga fler mindre, billigare och enklare lägenheter som fler har råd med
- Underlätta för sökande från utsatta grupper att få ett förstahandskontrakt genom att se över de krav som ställs av bostadsbolagen
- Få in fler privata hyresvärdar för att öka antalet bostäder i SHIS bestånd och ge SHIS tillgång till billiga bostäder i det äldre beståndet från bostadsbolagen

En stad som ger plats för personer med funktionsnedsättning

Personer som har en funktionsnedsättning är en mycket heterogen grupp med olika behov av stöd. Generellt sett står de längre från arbetsmarknad och bostadsmarknad och i större utsträckning än andra klassar de också sin hälsa som sämre. En del personer med funktionsnedsättning behöver stöd på vård och omsorgsboenden.

För att kunna sluta det glapp som finns mellan behov och utbud när det gäller boende inom SoL och LSS behöver utbyggnadstakten öka. Staden behöver bli bättre på att tillgodose den enskildas behov och det ska finnas större möjligheter att få sin önskan om boendeort/stadsdel tillgodosedd. För att kunna uppfylla det behöver också fler aktörer bli en del av valfrihetssystemet. När staden tvingas till placeringar utanför valfrihetssystemen blir kostnaderna dessutom stora. Köerna till grupp- och serviceboenden måste bli kortare.

En annan möjliggörare för personer att bo i en anpassad bostad, exempelvis i hemmet, är genom bostadsanpassning. Centerpartiet vill införa en generösare tillämpning som ger den funktionsnedsatte större möjligheter att bo hemma och minska trycket på anhöriga. För att få in funktionsnedsättningsperspektivet bör ansökan bedömas också av biståndshandläggare, inte bara av stadsbyggnadskontoret.

Familjer som har barn med stora behov ska inte känna att en av de största kamperna är att försöka få sina rättigheter tillgodosedda av staden. Centerpartiet vill se att ökat samarbete och färre stuprör mellan stadsdelarnas socialtjänst och LSS-enhet där det finns en större helhetssyn med människan i fokus. Vi behöver i större utsträckning arbeta förebyggande och se familjens helhetssituation.

Centerpartiet tycker att det är bra att många privata och idéburna verksamheter är med och kompletterar den kommunalt drivna dagliga verksamheten. Det gör att medborgare som har rätt till daglig verksamhet har ett stort antal utförare att välja mellan. Det här är ett gott exempel på ett system som lett till en fungerande marknad där konkurrensen driver på såväl metodutveckling, kvalitet som nyskapande. Centerpartiet vill att incitamenten för utföraren ska stärkas så att personen som deltar i verksamheten i högre utsträckning kan utvecklas och ta nästa steg, till exempel att komma ut på arbetsmarknaden. Personer som har daglig verksamhet kan ibland också känna en stor oro för att lämna en verksamhet de är vana vid, därför måste staden genom socialtjänsten, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen hitta bättre samverkanssätt med individen i centrum.

Centerpartiet vill höja ambitionen för att tillgängliggöra stadens grön- och friluftsområden. Vi vill också ge stöd till idrotten för att hitta nya metoder att nå ut till personer med funktionsnedsättning och att de i ökad utsträckning kan delta i anpassade aktiviteter, exempelvis genom tecken- och syntolkning vid evenemang eller riktade bidrag till idrottsföreningar. Alla har rätt till en meningsfull fritid

CENTERPARTIET VILL:

- Öka utbyggnadstakten inom SoL och LSS och göra om ersättningen för LOV-systemet, så att fler utförare vill delta, i syfte att öka utbudet och individens valfrihet
- Att behovsbedömningarna för familjer med barn som har stora behov präglas av ett helhetsperspektiv och i större utsträckning än idag ge avlastning och möjlighet till korttidsboende
- Se över incitamentsstrukturen för arbetsplatsinriktad daglig verksamhet samt sysselsättning så att incitamenten att få ut personer i arbete ökar
- Att kommunen måste ta större ansvar för att personer med funktionsnedsättning tryggt och lätt kunna röra sig i Stockholm

EN STAD ATT BLI ÄLDRE I

Det är fantastiskt att stockholmarna är friska och lever allt längre. Äldre är en heterogen grupp som inkluderar människor i ett brett åldersspann och personer med olika bakgrund, utbildning, intressen, färdigheter, kultur och boendemiljö. De kan utveckla sina intressen, leva ett gott liv och umgås med vänner och bekanta.

Med stigande ålder försämras hälsan med varierande grad av funktionshinder, sjukdomar, behovet av omtanke, vård och äldreomsorg ökar kraftigt. Med stigande ålder upplever också allt fler sig som ensamma och uppfattar det som ett lidande, ofrivillig ensamhet. Här måste samhället finnas för att alla ska känna en trygghet inför att åldras.

Under pandemin har mycket ljus riktats mot äldreomsorgen och även om pandemin blottat brister i äldreomsorgen så har den också visat på vilka fantastiska insatser personalen som jobbar med våra äldre gör och att Stockholm snabbt lyckades ta svåra men viktiga beslut. Nu när vi är ur den mest akuta perioden i pandemin ser vi att många viktiga förändringar skett och att vi har lär oss mycket. När äldreomsorg väl behövs ska den vara av god kvalitet med respekt för varje individs enskilda behov och önskemål. Ingen äldre ska berövas sin integritet och värdighet i livets sista delar.

Centerpartiet har:

Vi har tagit krafttag för att ingen äldre ska känna sig ofrivilligt ensam och isolerad. Vi har ökat antalet sociala besök på stadens äldreboenden och gjort en särskild satsning på ungdomsbesök och på kulturaktiviteter. Det finns också möjligheter för ideella organisationer som bedriver stadsövergripande aktiviteter för äldre att beviljas ekonomiskt stöd.

Vi har höjt språk- och utbildningskraven på personalen i den privata hemtjänsten samtidigt som vi inom hela omsorgen arbetat med att öka antalet trygga anställningar och en god arbetsmiljö för personalen.

Vi har genomfört ett matlyft för äldre med aktiviteter som bryter social isolering och förebygger undernäring som till exempel utflykter, gemensamma måltider med olika teman och matlagningsträffar.

En stad där äldre har inflytande

Alla ska ha inflytande över sina egna liv och det gäller även de äldre. Tyvärr upplever många äldre att deras behov och synpunkter inte tas till vara idag. Äldres erfarenheter och behov måste i större utsträckning tillvaratas. De måste också göras mer delaktiga i de beslut som rör dem. När staden arbetar med medborgardialoger måste man säkerställa att även äldre kommer till tals.

Centerpartiet vill satsa ytterligare på dialog med pensionärsorganisationer och andra intresseorganisationer. Pensionärsråden ska involveras systematiskt nämndernas arbete.

För att äldre ska känna att de har inflytande måste de ha samma tillgång till samhällsinformation som andra medborgare. Det är därför viktigt att Stockholm tar fram strategier för att nå ut med informationen. Stockholm ska ha riktad information till äldre samt deras anhöriga på biblioteken i broschyrform och det ska också finnas på en lättillgänglig hemsida som de äldre får undervisning i att använda.

Många äldre upplever sig ha alltför begränsat inflytande över vilken hjälp de kan få och i vilken omfattning. Många som blir biståndsbedömda befinner sig redan i en utsatt situation som förstärks när de upplever att de inte själva får avgöra vilka hjälpinsatser de behöver. Centerpartiet vill att Stockholm stärker den äldres och anhörigas inflytande i biståndsprocessen när hemtjänst och omsorg utformas. Informationen och följsamheten måste också bli bättre hos stadsdelarna.

CENTERPARTIET VILL:

- Säkerställa att äldre och pensionärsföreningars kunskaper och åsikter tas till vara
- Ta fram strategier för att äldre ska få samma tillgång till samhällsinformation som andra medborgare
- Att de äldre måste få större inflytande över biståndsprocessen och vilken hjälp de behöver

En stad med livskvalitet för äldre

Det är viktigt att man känner att man tryggt och enkelt kan röra sig i staden även när man blir äldre. För många äldre är det viktigt att gående och kollektivtrafik prioriteras för att de enkelt ska kunna röra sig i staden. För äldre är det extra viktigt att snöröjning och saltning fungerar på vintern.

Det förebyggande och hälsofrämjande arbetet ska bestå av tidiga insatser, innan ett behov uppstått av omsorg eller vård. Detta har stor betydelse för att öka livskvalitén hos äldre och minska de ekonomiska påfrestningarna av ökad omsorg. Därför behöver Stockholm satsa tydligare på subventionerad friskvård och att ge stöd till föreningslivet för att öka antalet aktiviteter för äldre. Vi tycker också att man ska använda "friskvård på recept" som insats inom hemtjänsten tillsammans med arbetsterapeut och sjukgymnast.

Det ska finnas ett rikt utbud av kulturaktiviteter i närområdet i alla stadsdelar, med äldre som specifik målgrupp. Stöd och stimulans till kulturskapande i såväl det offentliga som i civilsamhället ska riktas till målgruppen äldre. Detta är av stor vikt inte minst socialt och för den psykiska hälsan.

Många äldre efterlyser ökade möjlighet till fortsatt arbete i olika omfattningar. De kan uppleva att de har kvarstående arbetsförmåga som inte tillvaratas. Som arbetsgivare ska Stockholms stad agera för att i högre grad behålla erfaren äldre personal och anpassa arbetsuppgifter.

CENTERPARTIET VILL:

- Stadsplanera så att äldre lätt och tryggt kan ta sig runt i staden
- Göra större satsningar på friskvård för äldre genom subventioner, stöd till föreningslivet och utöka friskvård på recept.
- Att det ska finnas ett rikt utbud av kulturaktiviteter för äldre i hela staden och att kulturskapare stimuleras till att skapa och delta i sådana aktiviteter
- Att Stockholms stad ska agera för att i högre grad behålla erfaren och äldre personal
- Att det skapas ett samlat grepp för ökat byggande av äldreboende genom att förkorta och förenkla planprocessen

En stad med teknik för äldre

Under pandemin har samhället digitaliserats i rekordfart. Också äldre som tidigare kanske inte deltagit vid digitala möten eller använt läsplattor är nu, inte sällan, vana användare av dessa verktyg. Det har blivit sättet under isolering att hålla kontakten med nära och kära. Internet och välfärdsteknologi, bl.a. tekniska hjälpmedel, är viktiga medel för att öka kvaliteten och effektiviteten i samhället. Stockholm bör fortsätta utveckla digitala tjänster och hjälpmedel för äldre. När man tar fram nya digitala lösningar är det viktigt att engagera äldre i referens- och projektgrupper.

Staden ska erbjuda visningsrum för välfärdsteknologi som är öppet för allmänhet och har personal på plats en dag i veckan gärna i anslutning till befintlig verksamhet. Det kan innehålla behovsprövad teknologi samt teknik och hjälpmedel som till exempel automatiska duschar och fjärrstyrd belysning som den enskilda själv kan skaffa sig på den öppna marknaden.

Låt biblioteken vara den offentliga verksamhet som bistår äldre i internetkunskap och vi bör göra det möjligt med utlåning av läsplattor. Det kan vara tex frivilliga och unga som ställer upp eller bibliotekspersonal som får i uppgift att göra detta. Här kan också civilsamhället så som pensionärsorganisationerna och studieförbundet erbjuda stöd och utbildning.

Möjligheterna med digitalisering inom äldreomsorgen stora. Stockholm måste fortsätta digitalisera äldreomsorgen och ta tillvara de möjligheter som digitaliseringen erbjuder för den enskilda äldre, men också för omsorgspersonalen. Fler äldre ska få tillgång till den frihet som digitala hjälpmedel och sociala möten via nätet kan skapa.

CENTERPARTIET VILL:

- Använda kunskapen från pandemin för att fortsätta utveckla digitala tjänster och hjälpmedel för äldre
- Låta biblioteken bistå äldre med internetkunskap och utlåning av läsplatlor
- Att fler äldre ska få hjälp att ta sig ut på internet och ta del av hjälpmedel och möjlighet till sociala kontakter
- Fortsätta digitalisera äldreomsorgen och hemtjänsten för ökad trygghet, valfrihet och delaktighet.

En stad med trygg äldreomsorg

Stockholms äldreomsorg ska präglas av kvalitet och valfrihet och ska vara ledande i kompetens inom demenssjukdomar och geriatrisk specialistkompetens. Pandemin har visat på omfattande brister i svensk äldreomsorg både i synen på äldre och kompetens och resurser inom äldreomsorgen.

För oss är valfriheten och mångfalden centralt för att Stockholm ska tillhandahålla en hög kvalitet inom äldreomsorgen. Kvaliteten inom äldreomsorgen är viktigare än driftformen, det vill säga om verksamheten är i kommunal eller i fristående regi. Vi vill också underlätta mer för idéburen äldreomsorg som drivs av föreningar, kooperativ, stiftelser, och liknande former. Eftersom alla äldre är olika behövs fler äldreboenden med olika profiler, exempelvis HBTQ, boenden med personal som pratar minoritetsspråk eller kan teckentolka. Centerpartiet är också övertygade om att den enskilde tillsammans med sina anhöriga är bättre på att välja äldreboende, hemtjänst eller vårdcentral än vad politiker är.

Många anhöriga drar ett oerhört stort lass för sina sjuka älskade partners och familjemedlemmar, sina gamla föräldrar. Välinformerade anhöriga innebär en trygghet för såväl dem själva, som för de äldre. Det måste vara lätt att komma i kontakt med äldreomsorgen för stöd, råd och avlastning. På samma sätt är det viktigt att underlätta enkelt och lätt tillgängligt informationsutbyte via internet, hemtjänst samt med äldreboenden där familjemedlemmar vårdas. Stödet och samordningen till anhöriga behöver bli bättre i Stockholm stad, med möjligheter till avlastning, korttidsboenden, kontakt och inflytande över insatser och information.

Äldre som har hemtjänst eller bor på äldreboende måste vara säkra på att möta kompetent personal som själva har en bra arbetsmiljö och som har förutsättningar att vidareutbilda sig och stanna inom omsorgen. Målet ska vara att alla möter personal med rätt utbildning, tillsvidareanställd och med rätt språkkunskaper. Vi behöver också skapa tydligare avtal med Region Stockholm om vilka läkarinsatser som ska uppfyllas och konsekvenserna om detta inte uppfylls. Centerpartiet vill också ge Stockholms stad möjlighet att anställa läkare som tillsammans med fasta sjuksköterskor också är knutna till särskilda boenden.

Den sista tiden i livet måste vara mer än bara vård och omsorg. Alla äldreboenden måste kunna erbjuda social stimulans och samvaro. Alla äldre ska också ha rätt till utevistelse. Därutöver vill Centerpartiet att staden ger serveringstillstånd till

samtliga äldreboenden och fler tillagningskök runtom på stadens äldreboenden. Vällagad mat tillsammans med möjligheten att ta ett glas vin skulle uppskattas av många.

CENTERPARTIET VILL:

- Värna valfriheten och mångfalden i äldreomsorgen
- Att stödet och informationen till anhöriga med familjemedlemmar i äldrevården ska bli bättre
- Att äldre ska möta personal med rätt kompetens
- Öka livskvalitet för de äldre i äldrevården med samvaro, utevistelse och bra mat
- Satsa på att öka tillgången till personal med rätt kompetens och göra det attraktivt att arbeta inom äldreomsorgen. Personal ska ges fortlöpande utbildning och ökade karriärmöjligheter

EN VÄLSKÖTT STAD MED ANSVARSFULL EKONOMI

Stockholm har och ska fortsatt ha en stabil ekonomi med en budget i balans. För att det ska vara möjligt behöver vi fler jobb, fler företag och en hållbar tillväxt. Då krävs att skatterna är låga så det lönar sig att jobba att regelkrångel och byråkratin minskar. Samtidigt måste vi se till att Stockholm har råd att genomföra viktiga reformer i välfärden och investeringar i miljö och klimat.

För Centerpartiet är det viktigt att människor ska få bestämma mer över de pengar de själva arbetat ihop och det ska märkas i plånboken att man jobbar. Det ska alltid löna sig att gå från bidrag till arbete. Det ska också löna sig mer att arbeta när man är äldre. När fler personer arbetar fler timmar förstärks Stockholms ekonomi långsiktigt. Därför bör målet vara att inkomstskatten bör vara så låg som möjligt då den betalas på människors inkomster. Centerpartiet vill att skatten sänks när det finns möjlighet.

Stockholms stad ska använda sina pengar på ett sätt där varje skattekrona används effektivt och genomtänkt, därför måste den kommunala förvaltningen alltid arbeta för att effektiviseras och onödig byråkrati måste minimeras.

Det är viktigt att Stockholms stad har en ekonomi som klarar framtidens utmaningar. En långsiktigt hållbar ekonomi som klarar framtidens stora investeringsbehov men också klarar framtida kriser och lågkonjunkturer. En stabil ekonomi är grunden för att säkerställa att inte vår gemensamma välfärd som förskola, skola, äldreomsorg och socialtjänst, ska behöva utsättas för stora nedskärningar.

CENTERPARTIET VILL:

- Att Stockholms stad ska fortsätta ha en stabil ekonomi och en budget i balans
- Att kommunalskatten ska sänkas om ekonomin tillåter
- Att varje skattekrona ska användas effektivt och genomtänkt

I SEPTEMBER VÄLJER DU

Centerpartiet vill staka ut en hoppfull väg framåt för ett Stockholm som håller ihop. Vi har både erfarenheten och förmågan att omsätta våra idéer till verklighet för att nå riktiga resultat. Du kan lita på att vi aldrig kommer släppa fram populistiska och främlingsfientliga krafter. När grundläggande värden i vår stad hotas behöver vår röst vara som allra starkast. Vi vill fortsätta arbetet med att bygga en stad som är öppen, hållbar, levande och modern där alla invånares frihet och möjligheter ska värnas oberoende av deras bakgrund.

En stad att leva i. För Stockholms bästa.

Centerpartiet

STOCKHOLM